

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Pars Tertia. De Diversis Resistendi Modis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

elegit Judam Iscarioten, quem noverat fore furem & proditorem? Eximiè & amplè respondent ad ista, Cyrillus, Hieronymus, Ambrosius, alii. Ex his nòs strictim paucula libemus. Ambrosius de paradiso differens: *An sciebat, inquit, pravarium Deus Adam mandata sua, an nesciebat? si nesciebat, non est ista divina potestatis assertio. Si autem sciebat, & nihilominus sciens negligenda mandavit, non est Dei aliquid superfluum præcipere. Si persuasit autem præcipit primoplasto Adæ, quod eum noverat minime servaturum. His respondens Ambrosius: Nec in eo, inquit, lasus est vel Adam, quia mandatum accepit, vel Iudas quia electus est. Non enim necessitatem Deus vel illi prævaricationis, vel huius perditionis imposuit, quia uterque, si quod acceperat, custodisset, à peccato abstinere potuisset. Ergo non in mandante culpa est, sed in pravariante peccatum est. Quod in Deo fuit, ostendit omnibus, quia omnes voluit liberare. Ergo & Adam & Judas prævaricationis convincitur, quia & ille mandatum accepit, ne laberetur, & hic in Apostolum adscitus est, ut vel beneficio Dei à prodicionis affectu revocaretur: ut ita dum alii redarguuntur, Deus prodesset omnibus. Ne contra Pelagianos, c. 2. que enim ideo peccavit Adam, quia Deus hoc futurum præstiterat, sed præcipit Deus, quod ille fuerat propria voluntate facturus. Liberum animal, ait Cyrillus, est homo, & potest, sive dextrum, sive sinistrum iter, virtutem aut vitium eligere. Ergo Deus non vult nos nihil agere, ne dormiamus, sed neque vult nos viribus nostris fidere, & totum agere, ne superbiamus. Non totum operatur Deus, ne otiemur;*

Ambros. 12. 4. l. de paradiso c. 8. mihi pag. 99.

Deus non imposuit Adam necessitatem prævaricationis, nec Judæ perditionis.

Hieron. l. 3. contra Pelagianos, c. 2.

Cyrill. l. 4. in Iohannem cap. 30.

A nec totum nobis permittit, ne gloriemur. Ita proflus & tentationibus nos infestari permittit Deus, ut purgemur à noxiis, erudiamur ad submissionem, probemur ad fidem, exercetamur ad promeritum & coronam. Vires etiam tentatis sufficit, ut id resistere possint tentatori. Labuntur & corruunt? id ignaviae suæ, non præscia cognitioni divinæ impudenti vitio suo vincuntur, non quia vincendos præscit Deus, qui omnes homines vult salvos fieri. Nullam pereundi legem divina prævisio & præscientia ulli hominum imponit. Vincendum te, damnandum te prævidet Deus, quia pugnare non vis, & vincere recusas, quia te ipsum damnas. Non tamen ideo causa tuæ damnationis divina est prævisio, sed causa divina prævisionis tua est damnatio. In omnibus Deus & misericors & iustus est.

Idcirco Jobi vocibus divinam opem affiduè imploremus; *Libera me, Domine, & pone me iuxta te, & cuspis tibi manus pugnet contra me.* Pugnam, Domine, non detreco, tentari non refugio, sed tu, mi Deus, da mihi cor invadendum & manus ad prælium exercitatas; da spiritum relictum, qui te unum respiciat, tibi uni fidat, à te uno præmium expectet. Me igitur iuxta te pone, & nullos hostium exercitus formidabo: adsint omnes Luciferi phalanges, & quidquid formidabile claudit orcus, in me unum omnia diabololorum agmina ruant, non trepidabo, tuus, mi Deus, auxiliis fretus. Timere nescit, qui calum pro clypeo gerit.

P A R S T E R T I A
D E
D I V E R S I S R E S I S T E N D I M O D I S.

CAPVT PRIMVM.

Primus in tentatione resistendi modus,

VIGILARE.

Iohannes Abbas dicere solebat: In hac vita, quæ tentationibus plena, ita se homo habeat, perinde ac si in culina sedeat inter luculentum igne focum & alienum aqua plenum medius: si ignis nimium invalescat ad mantum aqua est, quæ ignem reprimat: si caro lixanda sit, in promptu ignis est, quo aquam ferverefaciat. Ita tentato, inquit, agendum: noris, ille, quæ singulis quibusque tentationibus antidota opponat.

De tentationum natura, deque tentatoris genio dictum: Nunc porro dicendum, quæ ratione tentationibus sit resistendum. Primum omnium est Antridorum, Vigilantia. Quàm ea sit necessaria in tentationum pugna hoc caput explicabit.

§. I.

SI puer scholæ literariæ sit mancipandus, prima omnium quæstio est, num aliquid ingenii ad discendum adferat. Nam si ingenium sit pingue, durum, infelix, fractum indocile, ah mihi pater, quid Musis filium obtrudis? quid asinum ad lyram admoves? ad incudem, ad stivam applica: in scholis tanta tarditas ingenii vix quidquam capiet. Ad discendas literas opus est ingenio. Ita proflus cum tentationibus sermo instituitur, pæne omnium est quæstio: Num cordatus est? Num hostis vul-

C tum subire audeat? quos animos gerit in prælium, num vir est? Nam si pavidus sit, & pelliculæ suæ metuens, apage hunc leporem à castris & armorum usû. Pessimus in præliis comes est timor. Animus prætrepidus, non pugnam cogitat, sed fugam; iam victus ante cõgressum, victoriæ nihil speraverit. Idcirco Gedeon volente Deo proclamari iussit: *Qui formidolosus & timidus est, revertatur. Et reversi sunt ex populo viginti duo millia virorum, & tantum decem millia remanserunt.*

Militia & tentatio est vita hominis; si militi desit animus, frigebit pugna, nulla erit victoria.

Hic animus opus Anea, hic pectore firmo. Ergo ante omnia, qui Christo militat, generoso sit pectore ad vigilias & labores alacriter perficiendos. His positus,

Primum adversus tentationes munimentum est VIGILANTIA. Quàm ea summè necessaria sit homini tentato, eximiè differens Bernardus: *Donec in carne est anima, inquit, inter spinas profectò versatur, & necesse est, ut patiatur inquietudines tentationum, tribulationumque aculeos.* Quid si lilium est ipsa iuxta sponsi verbum, videat quàm vigilem sollicitamque esse oporteat super custodia sui. *Supra undique spinis hinc inde aculeos intendentibus. Nec enim vel levissimam spinæ punitionem ulla tenus sustinet floris teneritudo, sed mox ut modicè premittitur, perforatur. Bene pingeris, si compungeris, multi cum sentiunt poenam, corrigunt culpam: & talis dicere potest, Converteris sum in arumna meâ, dum configitur spinæ. Spina culpa est, spina pæna est, spina salus frater, spina vicinus est malus. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. O candens lilium, ô tener & delicata flos, increduli & subversores sunt tecum, vide quomodo caute ambules inter spinas. Plenus est mundus spinis. In terrâ sunt, in aère sunt, in carne tuâ sunt, versari in his, & minime ledi*

divina potentia est, non virtutis tuae. Sed confidite, inquit, quia ego vici Mandum. Etsi igitur undique tibi intendi proficiat tribulationum tanquam tribulorum aculeos, non turbetur cor tuum, neque formidet, sciens quia tribulatio operatur patientiam, patientiam probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Considera lilia agri, quomodo inter spinas videntur & nitent.

M. Caro, quod Julius Sextus memorat, urbem obsedit, quam vigilantia civium acerrime tuebatur. Sed eam demum hoc stratagemate Cato cepit. Abitu simulavit veluti soluta obfidiōne. Sed adeo procul non abiit. Urbs quartum jam diem ab obsesore libera, hinc male secuta, vigiliis laxare & hostis oblivisci cepit. At Cato per vias ignotas & avias regressus, & eandem civitatem vi subita incursans die quinto expugnavit. Vigilantes vincere nequit, improvidos & dormientes facile superavit. Hoc militiae milles iterumque milles factum. Tot urbes, tot munitiones expugnatae solius vigilantiae defectu. Quemadmodum vero in bellis princeps adversus hostem munimen, ita in repellendis tentationibus praedictum summè necessarium est, Vigilare. Atque hinc in divinis libris assidue illud ingeritur: Videte, vigilate. Quod autem vobis dico, omnibus dico; Vigilare.

Rem memoratu dignissimam refert Pelagius Germaniae in tentationibus vigilantiae.

§. II.

Religiosus senex in Thebaide habitans discipulum exploratae virtutis erudit. Huic vesperti potissimum praeceptiones sacras, & quae ad animi cultum faciunt, instillabat. Spirituali praedicatione finita, preces una inibant. Nec enim ante quidquam quieti datum. Cum vero admiranda senis abstinentia illic locorum venerationi esset, complures aliunde adventantes ad senem revolvebant. Hos ille hospites saluberimis monitis ad optima vitae instituta formabat. Ita quandoque sermo in sermum vesperem protrahitur. Fuit ut primus senex a sacris hinc colloquiis fatigatior contideret, nec tamen discipuli negligeret institutionem. Dum ergo loquitur, quod pronissimum jam fessio, in somnum labitur. At vero juvenis nec ante orationem abire, nec dormientem excitare ausus perstitit vigil & silens, dum magister sponte sua expergisceretur. Interim & ipse discipulus graviter tentari somno, eique vix amplius posse obducari, sed & cogitationes insuper molestissimae hominem ad impatientiam sollicitare: quid istas hic simplicissime insans, cur non dormitum abis? dormiat senex, quamdiu habet: tu vero quid frustra te maceras vigilando: nimis fatuus es, nisi actutum te quieti mandas. At nihilominus constans juvenis tam somni quam impatientiae victor perduravit usque dum senex evigilaret. Nec illi tamen somnus & eadem cogitationes illae desierunt esse molestae; iterum iterumque ac quartum & quintum, imò & sextum ac septimum tam a suis tentationibus identidem vellicantibus, quam a somniferâ vi assidue urgebatur ad quietem. Nam tentator septies distinctis aggressibus eum invadens hoc semper inculcabat: Expectas frustra: & forsitan ob nimiam simplicitatem istam objurgaberis. Ergo abi & dormi. At bonus juvenis se sibi extorquens, & sopori & demoni tentatoribus geminis constanter restitit, ad dormientis latus vigilando. Nocte mediâ demum evigilans senex & discipulum cernens insomnem: Cur, inquit, non ivisti cubitum? Cui ille: Quis non dimiteras me, Pater. Et quare, ait senex, non excitasti me? Verebar, ait juvenis, tuum tibi turbare somnum. Ambo igitur in matutinas preces descenderunt. Finitis illis iustus est juvenis secedere cubitum. Dum ergo senex jam solus ac meditabundus sedet, sublimè raptus videt ornatissimum locum, & in eo solum, inque solio septem coronas. Miratur & quaerit, cui solum istud, cui coronae illae forent paratae?

A Responsum est: Discipulo tuo. Locutus & sedes prior vitae, septem coronae nocti praeteritae debentur. Ad ista senex attonitus & tremens discipulum accessit, & Dic enim verò candidè, ait, quid nocte hac feceris? At modestus juvenis velut reprehensus: Da veniam, Pater, nihil feci. Hoc senex loquens huiusmodi modestiam interpretatus, jamque avidius quaeritans: Mihi crede, ait, non desinam interrogare, eam ingenuè, quod res est, fatearis. Dic igitur, quid boni hac nocte feceris, vel cogitaris. At ille vix habuit, quod diceret. Nec enim male sibi conscius: Ignosce mihi, mi Pater, ait, hoc unum habeo respondere; somnus non leviter, sed & meae me cogitationes urgebant, ut hinc abscederem & dormirem, & quamvis somno ac cogitationibus obluccerem, identidem tamen redibant, idque sexies aut septies. Ita praene cessissem a somno victus. Quia verò nondum pro more dimissus fore fueram, hic permansi, & ut capsi, adversus somnum pugnavi. His auditis senex, quamprimum intellexit, quod suus discipulus quoties soporiterâ tentationi restitisset, toties coronam aliam atque aliam promeruisse: sed horum nihil discipulo exponens, ne vanae gloriolae causam suggereret: Bene est, fili, aiebat, tu jam abi ad tua. Haec autem aliis, ut gesta sunt, narravit ex integro Acceta, ut discerent omnes, quanta Deus praemia iis persolvat, qui vel cogitationibus solum resistunt. Bonum igitur est, ait Pelagius, ut homo sibi seipsum extorqueat propter Deum. Nam regnum caelorum

B Hic duo singulariter observanda. Primum, Longanimitas in omni actione licet vilissimâ, quanti sit momenti. Peristere, durare, perseverare, virtutum omnium coronis est. Alterum, si Vigilantia in rebus etiam minutis tam est pretiosa, quanto ea pretiosior erit magisque necessaria in rebus animi, & causâ salutis.

§. III.

C Hinc illa cohortationes tam senex Christi & Apostolorum. Hinc vociferatur Petrus: Sobrii estote & vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circum, quaerens quem devoret; cui resistite fortes in fide. Ad eandem vigilantiam extimulans Cyrillus: Opus est, inquit, sobria mente ac vigilantibus oculis, ne zizania recipiamus pro tritico, ne pro ove lupum, ne diabolum pro Angelo bono. Hic oportet esse Argum. Quod si mille habeamus oculos, & oculi simus toti, hinc omnes convertamus: nam & hostis noster dies noctesque innumeris ac insomniis oculis nos observat. E fraude unitâ discamus ceteras. Aut enim satanas actionem bonam impedit, aut inficit, aut corrumpit. Ut preces veritatis & elemosynas impediât, variis rationibus pugnat, cur preces omittenda, elemosynae non danda. Quod si nequeat impedire, conatur inficere: nam etsi preces & jejunia aliave actiones praeclarae non desint, si tamen desit pura intentio, jam infecta est actio, jam vici sumus. Si nec impedire nec inficere possit actionem, studet eam corrumpere. Nam quamvis actio sit bona, nec malus sit finis, si quis tamen incipiat ipse sibi placere ac mirari se, opus quantumvis pulchrum jam tamen est corruptum. Ergo vigilate: nam hostis omnes praevortit, & omnem, si possit, ad sanctimoniam intercludit aditum, actiones bonas aut impediendo, ut diximus, aut inficendo, aut certe quâ potest corrumpeudo. Pergraphicus lycophanta, versatissimus est sophista, syllogismos facit tricornes, ut si primum vel alterum cornu non feriat, tertium certe laedat.

Hinc Christus ipse vigilantiam toties commendans: Videte, inquit, vigilate & orate. Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate. Vigilare & orate, ut non intretis in tentationem. Quicumque non vigilat & orat, tentationes non propulsat: neque solum tentabitur, sed tentationi etiam succumbet, & intret in tentationem. Idcirco & Joannes

Math. c. 11. vers. 12. Duo observanda: 1. Longanimitas in omni actione ne quati sit momenti. 2. Vigilantia est pretiosa rebus minutis.

1. Petr. c. 5. vers. 8.

Demon si non potest impedire bonam actionem, studet eam corrumpere.

Marci c. 13. v. 33-37. Matt. c. 26. vers. 41.

nes Domini discipulus vociferatur & monet: *Esto vigilans, & confirma cetera.* In quo igitur, dices, hæc vigilantia consistit? *Hoc* Apostolorum princeps commonstrans: *Sobrii estote, ait, & vigilate.* Sobrietas mater vigilantia: quemadmodum gressus & crapula somni & negligentia: quisquis vult esse vigilans & navis, sit sobrius. Et sicuti non ad unam solum civitatis portam vigilandum, sed ad omnes: ita in homine non aures tantum, sed & oculi, sensusque ceteri omnes, quisque in statione sua propriam animi tutelam excubet. Ubi primum hostile aliquid observatur, mox ad arma convolandum. Ita Hebraeus Sapientis monet: *Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vitia procedunt.* Adem & natura nos docet, quæ cor humanum medio fere corporis situm aggeribus & propugnaculo non simplici munivisse pelle, ossibus, carne ac costis circumvallavit. Quod si cor, non magna carnis particula, quæ vulturi non sufficiat in prandium, ita errorum communienda, quam vigilanti solertia, quibus propugnaculis sepandus erit animus nullam re creatam, sed Deo solo faciendus. In hunc usum norit animi custos, quid cuique tentationi, quid avaritiæ, quid libidini, quid Iracundiæ vel Invidiæ, quid elationi vel Insuperbiæ opportunè obiciat ad animi munimentum.

Ergo *vigilate & sobrii estote.* Quod & Paulus frequentissime iugeminans: *Propter quod vigilate, inquit, vigilate, state in fide, viriliter agite, & confortamini. Orationi insistite, vigilantes in eâ. Igitur non dormiamus sicut & ceteri: sed vigilemus, & sobrii simus.* Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua. Augustinus divinas voces secutus: *Sic clausit Evangelium, inquit, Vigilare. Si ergo dormituri sumus, quomodo vigilabimus? Corde vigila, fide vigila, spe vigila, charitate vigila, operibus vigila: Hodie laboramus, & lampades nostras inter ventos seculi huius tentationisque fluctuante, sed ardeat in robore flammæ nostræ, ut ventus tentationis augeat ignem potius, quam extinguat.*

CAE V T I I.

Alter resistendi modus,

PRINCIPIIS OBSTARE.

C Allidissimus ex orco tentator plurimis iisque sanè diversis utitur vasis artificis & artificis ad impugnandum. Compendio nuncietur. 1. A tentatione aliquanto tempore interquiescit, & ita obsidionem ceptam non solvit, sed interjungit, ut obsidionem ad securitatem noxiam, aut elationem vanam defluens arma ponat. Subito adest ab inferis porrectes actor, & occurrat inermem. 2. Virtutis actiones suadet, sed immoderate exercendas: exempli gratiâ, peregrinationem nimis longam, flagellationem, nimis severam, abstinentiam nimis rigidam & immoderatam suggerit. 3. Suam homini pietatem nullam re turbat, modo unicum idque vel minimum in ædes ostiolum servet apertum, per quod liberè inferpat. Et talis subinde tentatio ab homine non deprehenditur, dum eum mors evocet. 4. Diversis devotionibus, quas vocant, non raro insigniter fallit. Sunt qui pio impetu choreas, sunt qui vinum, sunt qui tesseras & chartulas pictas ejurent. Sed remittente hac subitâ devotione invitat alicubi nova occasio, & hi boni iterum saltant, iterum potant, iterum lulant, aliâque ejurata iterum frequentant. 5. Non paucos ad preces impellit. Hi precantur quidem, sed cursim, oscitanter, perfunctorie: hoc enim unum agunt, ut orent quam plurimum; quam attentè orent, id parum laborant. Hinc subinde minus curant officium suum, ut plus vacent inemptivis precibus suis, ob quas sibi à Deo putent omnia deberi. 6. Ad elemosynas concitat nonnullos, qui eo nomine per fas & nefas undique corradiant, quod largiantur. 7. Plurimis ardorem ani-

mi & zelum, sed imprudentem & immoderatum injicit, quos specioso nomine ad iram, ad vindictam, ad punitionem injuriosam pertrahit. Venena scilicet non dantur nisi melle circumlita, & vitia non decipiunt, nisi sub specie umbræque virtutum. Ita diabolus sæpissime fallit sub schemate & larvâ honesti, sub specie Angeli. *Nolite locum dare diabolo.* Vigilandum, quod proximè monuimus, & *Principiis obstare*, quod isto capite docuimus.

§. I.

Petrus Chrysologus de Domino Jesu tentato dicens: *Diabolus, inquit, semper primordia boni pulsant, tentat rudimenta virtutum, sancta in ipso ortu festinat extinguere, sciens quod ea subvertentur fundata non possunt.* Tu ergo *Principiis obsta.* Monitum saluberrimum ad omne quidem vitium arcendum, singulari tamen studio ad tentationes superandas observandum. Cùm morbi sententiam commoriuncula, occurrendum est morbo antequam penitus insederit; si permittatur ingravescere, vix ullis demum remediis cedet, magis ac magis crudefcet, dum ad summum perveniat incrementum. Cur primis motuiculis non resisti? Jam actum est de sanitate. *Valedic vitæ, ac morere.* Ergo.

Principiis obsta, sero medicina paratur, Cùm mala per longas invaluerit moras. Hoc omnes sapientes monent, hoc universis medicorum senatus imperat, hoc quotidiana docet experientia. E vero cecinit nebulosus Satyricus *Elleborum frustra, cum jam cutis egra tumebit. Poscentes videas: Venienti occurrite morbo.* Aristoteles scito: *Principium rei cuiusque maximum est, quippe quod rei dimidium sit.* Num quis equitandi artem calleat, hoc ipso scitur principio cùm equum conscendit. Vix ullus est hostis tam potens, cui principio non possit obfisti. Ergo antequam rotas vires colligat, invadendus & dissipandus est. Ad mores hoc transferens Hieronymus: *Dum, inquit, parvus est hostis, interice, ut nequitia elidatur in semine.*

Si puerulus in ludo litteratio Alphabetarum & prima litterarum elementa discat, dicarque A. proximum est, ut dicat etiam B. & C. & D. indeque ad reliquos Alphabeti characteres transeat. Qui Saranæ ludimagistro versutissimo pronuntiavit A. qui dixerit *Admitto* hanc cogitationem. Hic nondum quidem totam combibit malitiam, sed cras, aut perendie alterave hebdomade alterum sequetur elementum, dicereque hic discipulus B. *Blandior* huic cogitationi. Proximum est, ut audiat & C. *Confero* huic cogitationi. Neque hic subsistet, sed à C. ad D. progredietur, & quod ausus est *Cogitare*, non verebitur *Dicere*. Brevi transibit ad E. & *Exempla*, quæ verbis, quæ gestibus perniciose edet. Prioribus elementis conjunctum hæret F. *Quod Cogitare*, quod *Dicere*, quod gestibus Exhibere non erubescimus, id demum nec *Facere* verecundamur. Hi progressus sunt in scholâ cacodæmonis. Ita satanas suos crudit discipulos. Nec enim feriat hic magister, dum sui totum calcant Alphabetum.

Beatus ergo qui tenebit & allidet parvulos suos ad petram, *Perfæ ac Medi Cyro* militantes cùm vastarent Babylonem, infantes alliserunt ad parietes. Hinc fortunatus & felix Cyrus, qui expugnata Babylone factus est monarcha celeberrimus, aliis ad parietem parvulis, ne ulla impiæ stirpis remaneret posteritas. Augustinus, Hieronymus, Hilarius: sic, ajunt, initia tentationum ad petram Christum allidenda. Beatus, qui tentationem eliminat, antequam increfcant.

Suadet celestis sponfus: *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demolimur vineas.* Vulpes vult capi antequam adulescant, ne fructus optimos carpant, & vineas suffocent. Origeni vulpeculæ sunt cogitationes pravae, quæ in ortu

in ortu sui sunt opprimenda. Hoc enim divinus spiritus jubet fieri, vulpeculas seu cogitationes, antequam invalescant, exterminandas: ita mala plurima caveri posse. Quod si crescere permittantur & liberè vagari, mens humana fiet fovea vulpina, pestimarum cogitationum specus horrenda, scelerum Lerna.

Principiis obstandum, & affectibus incipientibus resistendum. Prudentissimè monens Cordubensis Philosophus: Non obtinebis, inquit, ut desinat, si incipere permiseris. Imbecillus est primò omnis affectus, deinde ipse se concitat, & vires, dum procedit, parat: excluditur facilius, quàm expellitur. Ergo intractantibus resistamus, quia facilius, ut dixi, non recipiuntur, quàm exeunt. Idem de Irà eximie differens: Facilius est, inquit, excludere perniciosa quàm regere, & non admittere, quàm admissa moderari: nam cum se in possessione possuerint, potentiora rectorum sunt, nec recidi se minuire patiuntur. Deinde ratio ipsa, cui frenata traduntur, tandem potens est, quamvis diducta est ab affectibus: si miscuit se illis, & inquinavit, non potest continere, quos submovere potuisset. Commota enim semel & concussa mens ei seruit, à quo impellitur. Quorundam rerum initia in nostrâ potestate sunt: ulteriora nos supra vi rapiunt, nec regressum relinquunt. Vt in præceptis datus corporibus nullum sui arbitrium est, nec resistere morarive dejecta poterunt, sed consilium omne & potentiam negotiabilis precipitatio abscedit, & non licet eis non pervenire quod non irreluctasset: ita animus si in iram, amorem, aliosque se projectit affectus, non permittitur reprimere impetum; rapiat illum oportet, & ad inimum agat suum pondus, & vitiorum natura proclivis. Optimum est primum irritamentum iræ protinus spernere, ipsiq; repugnare seminibus, & dare operam, ne incidamus in iram; nam si coeperit ferre transversos, difficilis ad salutem recusus est. Quomam nihil rationis est, ubi semel affectus indutus est, jâque illi aliquid voluntate nostrâ datum est. Faciet de cetero, quantum volet, non quantum permisit. In primis, inquam, sinibus hostis arcendus est. Non cum intravit, & portis se intulit, modum à captivis non accipit.

§. II.

Q Vanti sunt, qui de seipsis dicant: Non possum me continere ac vincere, hoc pati, hoc sustinere, his carere non possum, ad istud adigere me nequeo. Hic quaestio sit: Num iste mentitur an non? num ei credendum. Utrumque de illo non malè dixeris, & mentiri eum, & non mentiri. Non sanè mentitur eo nomine: qui tentationibus cedit & obsequitur, seipsum ita involvit, eoque vitiositatis delabitur, ut difficillimè vires recuperare animùmque ad meliora possit flexere. Ita aliquid ægerimè posse, est pene omnino nō posse. Mendacii tamen hunc hominem non absolvimus, quia continere se ac vincere posset, si serid ac robustè veller, si vires intenderet; at ille languet, & mavult vinci quàm pugnare. Hinc ista frigidissimæ illius voces. Non possum his abstinere, non possum. Unde, obsecro, hic homo tam impotens sui? Initio tentationis torpuit, principis non obstitit. Cùm incendium imbecillius potuisset compescere, neglexit; jam validum & in omnes partes effusum vix sopiet amplius. Qui primo tempore, ait, Eusebius Emislenus, non coepit velle resistere, incipit sequenti nec velle nec posse.

Machabæus princeps Ionathas, audivit quoniam regressi sunt principes Demetrii cum exercitu multo supra quàm prius pugnare adversus eum: & exiit ab Hierusalem, & occurrit eis in Amathite regione; non enim dederat eis spatium, ut ingrederentur regionem ejus. Prudenter sanè & ad eruditæ militiæ leges, obvium se dedit hosti extra suos fines; ita cùm satanas cum copiis egredietur te invasurus, occurre illi, ne regionem tuam, cor tuum ingreduatur armatus; ubi enim fixerit pedem unum, ibi mox figet & alterum. Beatus Franciscus Assisias dicitare solitus est; diabolus à nobis filium tanquam modò petit, ex eo funem nauticum textit, quo nos vinciat; nactus digitum,

brevi & manum totam impetrabit; si clavum unicum obtineat, propediem & clathros habebit, quibus suum claudat captivum; si vel pilum malæ cogitationis unicum acquirat, continuo totas pelles cogitationum pestifimarum explicabit. Pene jam opem reportavit victoriam dæmon, si quem ita demulceat, ut iis injectam cogitationem fœdam non excutiat, brevi in hominis iam desidioli animam totus libidinum exercitus se se infundet. Ergo principiis obsta; dæcationes vita, & vicisti tentatoris insultus.

Hæc sedulo monens Chrysostomus: Periculosum certe, ait, periculosum, inquam, est, perniciosissimis vis passionibus locum concedere: quare oportet omni pacto rejicere ingressum ipsarum, atque repellere. Nam si contempserit de animam atque superaverint, tunc sicut ignis ingentem ac siccam nactus materiam, maximam solent flammam accendere. Quare rogo atque oro omnia faciamus, ut quasi macerâ excludamus à nobis harum ingressum. Nullus igitur seipolâ se illa ratione consoletur, quâ universa protervitas in animam inducitur: illâ, inquam, ratione nullis utatur: dicens, quid hoc est, aut illud? mille certè hinc mala oriuntur. Veterator enim malorum diabolus cum sit, magnâ malitiâ, multâ operâ, ingenti studio, condescensioneque nonnullâ ad perditionem hominum utitur. A miris enim plerumque incipit, quod intueri hoc modo licet. Studebat in Pythonisse nugis ac deliramenta Saul regem detrudere, sed id si ab initio suscipisset, mentem ille non adhibuisset: quo modo enim illud fecisset, qui Pythonissas expellebat? Propterea sensim & paulatim ipsum inducit. Nam quoniam Samuël non obtemperavit, & holocausta illo absente offerri preparavit, accusatus, ait, necessitas hostium facta est major. Dumque flere oportuisset, quasi nihil mali fecisset, letabatur. Iussit rursus nonnulla de Appalechitis Deus, ea quoque transgressus fuit: hinc adversus David illum insanivit, ac sic paulatim atque paulatim labens non stetit, quousque ad ipsum perditionis bratibrum seipsum immisit. Similiter etiam de Cain factum esse videmus. Non enim confestim eadem fratris illi suggestit, ne magnitudine rei commotus tam sceleratum facinus abominaretur: sed prius persuasit deteriora offerre, nullo esse id dicens peccatum: deinde invidia veneno succendit, nihil etiam hinc mali secuturum persuadendo: ita sensim in eum illapsus, ad eadem fratris, & ad negationem sceleris impulit; nec prius cessavit, quàm malorum omnium verticem imposuisset. Repellenda igitur malorum initia sunt. Nam etiam si ad majora prima non progredientur peccata, non esset tamen negligendum: nunc verò per istam incuriam gradatim semper ascendunt. Quapropter omni studio atque operâ funditus principia peccatorum sunt evertenda: non enim vim delicti solum consideres, nec quia parvum sit, cogites: sed illud precipue tene, quia si radicem non evulseris, magnum inde peccatum succrescet.

§. III.

I Scariotes Christi proditor in illam scelerum voraginem nunquam jussit præceptis, & principiis obstitisset, & aliquid è Domini sui ærariolo sublegere non miratum censuisset. Diabolo igitur non clavus, non filum, non pilus unicus est concedendus. Alioqui callidissimus artifex è clavo totos clathros, è filo rudentem, è pilo totas pelles conficit. Idcirco Gregorius Magnus sollicitudine paternâ commonens: Si tentationi in corde nascenti, ait, festinè non resistitur, hac eadem, quâ nutritur, morâ roboratur. Neque enim culpa ad opus prodire permittitur, si intrus ubi nascitur, extinguitur.

Hugo Victorinus de occasionibus cautè declinatis: Devitent igitur, inquit, bivium Thamatis, solarium Bethabææ, thalamum Ammonis.

Narrant, Pachomio cacodæmonem sese spectandum objecisse, cui vir sanctus graviter approbavit, quod homines, à quibus læsus non sit, diu noctūque improbissimè infestet. Cui genius infelix: Nos, inquit, pulsamus ad fore; dare aditum, aut negare, penes vos est.

Hic lo qui injectam cogitationem fœdam nō excutit à dæmone victus est.

Chrysost. tom. 2. in c. 27. Matt. homil. 87. mibi p. 603. & seq.

Naturam, consideres, nec quia parvum sit, cogites: sed illud precipue tene, quia si radicem non evulseris, magnum inde peccatum succrescet.

Nihil diabolo concedendum.

Greg. tom. 2. l. 22. moral. cap. 7. mibi pag. 792.

Hugo lib. 2. de clausuro anima.

est. Aperitis, & hospites admittitis? nos promptissime in parulis involamus aedes, mox ignes struimus, & imaginationem occupamus, inde facillimum est cæcam voluntatem totumque hominem expugnare. Quod si resistitis & mox iniço prohibetis ingressu, nos victi sumus, & veluti fumus evascescimus. Hæc mendacifugulus verissime. Hunc igitur avernalém colubrum arce vel à primâ janua, & cordis tui domicilium non vene-

August. 10. 8. in psal. 48. circa med. mibi p. 182.
nabit. Quod Augustinus ex imiæ capitis & calcanei observatione vigili declarans: A Deo, inquit, quid dictum est serpenti? Ipsa tuum observabit caput, & tu ejus observabis calcaneum. Diabolus calcaneum tuum observat, quando labaris, ut deiciat te. Ille observat calcaneum tuum, tu observa caput illius. Quod est caput illius? inquit mala suggestionis illius. Quando incipit mala suggerere, tunc repelle antequam surgat delectatio, & sequatur consensio, & tunc vitabis caput ejus, & non apprehendet ille calcaneum tuum.

August. 10. 8. in serpens observa. Quod est caput serpentis? prima peccati suggestio. Venit ista in mentem, nescio, quid illicitum, noli ibi tenere mentem tuam, noli consentire. Hoc, quod venit in mentem, caput serpentis est: caput calca, & evades ceteros motus.
Matth. 2. 16. vers. 26.
Sed lucrum, ait, magnum suggestit. Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiarur? Pereat mundi lucrum, ne fiat anima damnata. Hæc dicens observasti caput serpentis, & calcasti.

CAPUT III.

Tertius resistendi modus,

ORARE.

- 8. **Q**uod modum diabolus non paucos fallit sub larvâ rigide castigationis, ita multo plures decipit sub velo debite moderationis. Hinc isti abstinentias, jejunia, famem, & quidquid inimicum est corpori & grave, à se jubent facessere: illi excessu, hi defectu peccant; nimium illi, isti nimis parum faciunt.
- 9. Multos valde credulos sortilegiis, auguriis, omniis capit, innumeros superstitionibus irretit. 10. Quosdam conscientie pavoribus & latentis piaculi suspicionibus atque scrupulis exterrit. 11. His longè plures nimis conscientie laxamentis seducit, hinc illis sunt omnia protinus alba. 12. Quosdam in agritudines, perturbationes, fluctus æstusque sollicitudinum iis fraudibus perducit, ut omnem animum pæne despoñeant. Uti enim peccatum committendum extenuat, & levissimum esse persuadet, ita commissum ingravat, & immensi ponderis montem nullis viribus amolendum monstrat. Hinc & hinc fallacissimus. 13. Tam vafere profectò & ingeniosus est artifex, ut non superbiâ tantum & elatione, sed humilitate ipsa & submissione incautos neccat. Est enim qui nequiter humiliat se. Voce, gestu, veste, corporis flexu ad omnium sese genua submittit, seipsum coram aliis reprehendit, si quis alius ei eadem objiceret, liberali dextrâ colaphum rependeret.
- 14. Diabolus tentator fila trahit subtilissima, & pæne oculos fallentia. Hinc iis involuit innumeros, qui pæne prius se victos sentiunt, quàm oppugnatos. Ergo resistite diabolo, & fugiet à vobis. Primum resistendi modum diximus, Vigilare; alterum, Principiis obstare; jam assignaturi tertium, Deum orare.

§. I.

Issaus David tam ante, quàm post purpuram acceptam tentationibus gravissimis fuit infestatus. At ille primum, ac summum, & pæne unicum ab Oratione præsidium sibi parans: Oculi mei, ait, semper ad Dominum,

A quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos. Dilucidissime Christus, qui suos ad orationem hoc ipso nomine ex- pergefaciens: Vigilare, inquit, & orate, ut non intretis in tentationem. O mei Apostoli, quàm non sentitis tentationem velut adhuc remotam. Est vicinissima: ideò vigilate & orate; principiis obstitite. In eum finem præscripsit singularem precandi formulam: Et ne nos inducas in tentationem. Tentari nos refugimus, sed deprecamur vinci. Non igitur cessadum ab oratione unquam: Quoniam, beato Lucâ teste, oportet semper orare, & non desistere. Non solum ob assiduas misérias Mundi, sed etiam ob continuas tentationes diaboli.

B Mirum, ter mirum, regem Hebræum ita precari solitum: Averte oculos meos, ne videant vanitatem. Quid opus his precibus, aut magno molimine? Tu ipse, domine rex, tuos oculos claude (quid enim facilius?) & rem factam habes. En regem & vatem, virum virtutibus ornatissimum, qui tamen nihilominus roger: Domine averte, vela, & claude oculos meos. Nos enim tam debiles sumus ac desides, diabolus tam impiger & attentus, tentatio tam pellax & blanda est, ut divinum è caelo subsidium assidue nobis sit petendum. Hæc in te circumspèctus ac vigilans rex David vociferatur contentissime: Domine Deus meus in te speravi, saluum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me. Quinam isti tuo persequentes? Num homines tantum? Neutiquam, sed satanas & omne illius facellitium. Nam addit Palætes: Ne quando rapiat ut leo animam meam, dum non est, qui redimat, neque qui saluum faciat. Si, ô Deus, me deseras, nemo est, qui ab interitu me servet. Quod David in tentationibus repellendis fecit, hoc fecerunt, & etiamnum faciunt omnes, quibus sua salus est cordi. Vigilant, & orant. Qui vigilat, & non orat, perinde agit ut miles, qui quidem in excubiis stat, sed inermis sine tormento aëno, sine pulvere nitrato. Ergo vigilate, & orate.

Cùm ad Josaphatum regem infaustissimus rumor Josaphat deferretur? Venit contra te multitudo magna de his locis, qua trans mare sunt, & de Syria. Josaphat autem timore perterritus, totum se contulit ad rogandum Dominum, & prædicavit jejunium in universo Judæa. Congregatisque est Judæa ad deprecandum Dominum; sed & omnes de urbibus suis venerunt ad observandum eum. Rex optimus se viribus imparem confessus publicè: In nobis quidem, inquit, non est tanta fortitudo, ut posimus huic multitudinè resistere, qua irruit super nos. Sed cùm ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.

Deus utique præsentissimus est, eum tamen humana incuria veluti absentem transit. Contingit non raro, ut hoc ipsum aliquis quærat, quod oculis expolitum, quod manu versat, sed illud ideo non cernit, aut quia sæcutit, aut quia remotum credit: ita nos planè Deo undequaque cingimur; quocunque enim moveamur, in Deo stamus, sedemus, ambulamus, jacemus, à nemine præsentissimo, velut piscis aquâ, circumdati; dum tamen non oramus, Deum non tantum non cernimus, sed nec præsentem advertimus, cùm autem oramus, ad Deum nobis præsentissimum cor veritimus. Atque hoc est oculos dirigere ad Deum, quod in omni tentatione sit primum.

§. II.

Quid, obsecro, Christus in solitudine diebus quadraginta toridèmq; noctibus actionis habuit? Fuisse cum bestiis asserit Marcus; * An cum illis animi causa, temporis fallendi causa lusit? Num manibus in contrarium conjectis ex toto feriatu est? Non dubium quin omnis illius temporis partem maximam transegerit precando. Perinde si dixisset: Ad tentationem, & ad pugnam me parò, non quòd ego hoc paratò egam, sed ut vobis

vobis imitationibus meis ostendam, quo armorum genere, quâ preparatione sit opus ad hos cum hoste congressus: Virgilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Ita hic idem Servator noster cruciatibus suis iniriium daturus, factus in agonâ prolixius orabat: & quidem ut optimi auctores sentiunt, ad tres horas orationem produxit. Prolixius ergo, ait Sebastianus Barradius, orasse dicitur, quoniam ritum horarum spatio oravit.

Beatus Paulus potenter admodum impugnatus: Datus est mihi, ait, stimulus carnis mee, angelus satana, qui me colaphizet. a Vehemens fuit hæc tentatio & perquam molesta. Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet a me. b Perinde si æger medicum roget: Domine Doctor, nimum quantum naturæ meæ hoc pharmacum adversatur; nimis urit hoc malagma, tolle illud, obsecro. O Paulo, tamen si tuum medicum ter et atque sæpius rogareris, hoc medicamentum est exhauriendum; quæ utens cataplasma tam citò non amovendum. Hoc enim tuus tibi medicus responderet: Sufficit tibi gratia mea. d Nil ultra poscat ægrorùs, quàm ut sibi faveat hic medicus. Facile superat omnis tentatio, si auxilium non desit è cælo; neque enim difficilis est victoria, ubi subvenit divina gratia. Deinde virtus in infirmitate perficitur. e In te quidem, ô homo, es debilis, sed in tuo adjutore fortis. Si conqueratur figulus, dicatque: Cur mihi semper, non nisi lutum calcandum & tractandum? Accommodè illi responderis: Mi magister figulus es, non aurifex, lutum tibi tractandum non aurum, à luro tibi petendus panis non à metallorum rege; ita prolixus tentatio & infirmitas patienti, fortitudinis, temperantique materia; in infirmitate perficitur virtus. Homo debilitatis viribus & effæto corpore, si sapit, sobriam valetudinis curam gerit, sibi que sollicitus attendit, ne per os admittat ullum hostium, non gulæ studet propriandæ, sed vitæ propagandæ: ita multos sepelit robustorum. Nam homo robustus obvia quæque vorat; quidquid sapit, hoc per os immittit, nocet an conducit, id ille non pensi habet, dummodò quod glurit, quod haurit, sapiat. Tædies plerumque non sunt diuturnæ sanitatis & vitæ: ita virtuti plurimum opitulatur infirmitas, miserias, virtuositatem suam agnoscere. Hieronymus ad Ctesiphontem: Hæc una, inquit, præsentis vitæ perfectio est, ut te imperfectum agnoscas; tibi penitus diffidas, in Dei bonitatem ac potentiam spem omnem transferas. Virtus in infirmitate perficitur. Ubi Dei gratia, ibi tentationum victoria; gratiam autem impetramus precando.

§. III.

Alomon sapientem hanc cautelam in tentationibus necessariam persuasurus: Erastus, inquit, jacitur rete ante oculos pennatorum. Perinde si dixerit. Tu meis monitis eruditus laqueos, retia, insidias, quas tibi hostes diversi struent, facildè vitabis: nam eorum technas retexi, pedicas ostendi, quæ incassum explicantur, cum eas vident aviculæ. Nam

Qua nimis apparent retia vitat avis.

Tu igitur simul atque tentationum laqueos conspexeris, præsidium cape ab alis, & avola, animum per precationes ad Deum erige. Diabolus auceps astutissimus nusquam non pandit sua retia; si nos pennati sumus, & ad cælum orando evolemus hiantem line prædæ aucupem ridebimus. At nos pullastrî malè plumati, aviculæ nondum alatae orationes longas texere non nostrum esse ducimus. Sit istud. Cùm igitur milvus esuriens oberravit, mox sub matris alas acceleremus, & ingemitemus has saltem precationes brevissimas: Domine Jesu, miserere mei, & dirige me. Aut solùm, Domine Jesu, dirige me. Aut istud tantùm: Domine Jesu. Ardens ejulcemodi clamor in tentatione omni facildè servabit. Beato Paulo teste: Omnis, quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Discedat ab iniquitate omnis, qui nominat

Tom. II.

A nomen Domini. Licetbit quotidie primo mane cum Christo amicissimè ita pacisci: Domine, quotiescunque hæc die dixerò, aut corde solo suspiravero. (Domine Jesu) hoc à me dictum, hoc à te intellectum volo; ita non solum tentationes vincere, sed etiam amoris actus & promerita poterimus augere. Sola in his adeo modicis & facilibus constantia desideratur. Sæpiissime quidem talia incipimus, sed paulò post negligentia vel tadio victi desinimus incepta; idem, qui tunc in matremus.

Joannis Avilæ dictum est: Tentatio ad te, tu verò ad Deum. Hanc ipsam ob causam plurimas tentationes immittit Deus, ut nos trahat ad se.

Gemini scriptores narrant hominem inter delicias educatum in Cisterciensem familiam transisse. Hic religiofam mensam minimè lautam pane omnem, præcipuè cœcum cicer & confusaneum hordeaceum panem valde averfatus, paullatim cœpit moliri fugam. Tentatio gravis: nam aut esurire cogebatur, aut gulam offendere. Christus igitur sub quietis tempus spectabilem ei se præbuit, & panem porrigens dixit: Comede. Non possum, ait tivo, nec enim assuevi huic edalio. At caelestis medicus diductâ veste in lateris sui vulnere panem nauscatum tingens: Nunc, ait, comedede. At ille jam magis averfari cruentum, & deprecari tam ingrattam bucceam. Cui minaci vultu Dominus: Vel gusta tantum. Gustavit, & esse censuit non secundarium panem, sed panis florem, & delicias mellitissimas. Disparuit Christus, & unâ vitiosum gulæ fastidium. Tentatio si primâ fronte spectetur, hordeaceus, secalicius, avenaceus, ater, furfurulosus, durus, sordidus panis est; ingratus sanè bolus, qui siccis hæret faucibus ægrè admoldum glutendus. Sed obsecro, mi Christiane, quidquid ejulmodi acerbiotus edulii est, cruento latere Christi crucifixi merge, dic animo: Domine Jesu, dirige me, tuere me, protegeme. Reverta tentatio nulla quantumvis valida non tolerabilis & facilis speratu reddidit, quoere tam pretioso tinca. Ora, & vincis. Subinde duplex inficit venenum, quod & frigore & calote pugnat, huic duplicatum etiam alexipharmacum opponendum, quod & frigus retundat & calorem. Adversus tentationes omnes prima duo sunt remedia, Oratio, & Patientia; hæc refrigerat, accendit illa, & inflammat. Ad orationem Bernardus excitans: Quoties ergo, inquit, gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehementer imminere, invocastodem tuum, doctorem tuum, adjutorem tuum in opportunitatibus, in tribulatione. Inclama eum, & dic, Domine salva nos, petimus. * Non dormit, neque dormitat, est ad tempus dissimulat: ne forte periculosis ab illius re manibus ipse præcipites, sic te ignoreris sustentantem. Quapropter rogo vos, fratres, ut semper ad manum habeatis tutissimum orationis remedium. Romani, ut verus ferebat verbum, sedendo vincunt; Christiani vincunt orando.

C A P V T. IV.

Quartus resistendi modus,

R E P V G N A R E.

15. Diabolus quosdam, quod orti sumus dicere, tam speciosè fallit, ut ii potius sejunium ab Ecclesiâ præceptum violent, quàm ut ea, quæ ipsi sibi in junxerint, non servent. Idem in aliis plurimis fit: quod præcipitur, negligimus, & nova ipsimet nobis præcepta cudimus, quæ observamus. Nimirum, nitimur in veterum, cupimusque negata. 16. Deinde cacodæmon Orbem univertum vanis suspitionibus & temerariis judiciis in perniciem dat, & quod longè pessimum, pauci notant tam blandos in exitum expulsi; alter alterius, ut putant, cor inspicit, quod ipse diabolus nequit. 17. Diabolus ad tentationis escam semper loquentem Decimum

P p p

Caesarius Heisterbachensis lib. 4. hist. gem. c. 80. mihi pag. 235. Thomas Cantipratanus Mirac. mem. lib. 2. c. 57. n. 26. mihi p. 465.

Adversus tentationes duo sunt primaria remedia: Oratio, & Patientia. Bernardus, in tribulatione. Inclama eum, & dic, Domine salva nos, petimus. * Non dormit, neque dormitat, est ad tempus dissimulat: ne forte periculosis ab illius re manibus ipse præcipites, sic te ignoreris sustentantem. Quapropter rogo vos, fratres, ut semper ad manum habeatis tutissimum orationis remedium. Romani, ut verus ferebat verbum, sedendo vincunt; Christiani vincunt orando. pag. 713. & serm. 5. in Quadrages. de triplici modo orationis, mihi pag. 148. * Matt. c. 8. vers. 25.

Decimum quintum diaboli ad impugandum artificium. Decimum sextum. Decimum septimum. Digitum a

digitum intendit; aut enim aliorum vitia comonstrat, hinc temerarium multiplex iudicium; aut aliorum facultates & opes ostendit, hinc cupiditas & invidentia: ita omnis pax animi turbatur, hinc illa, inquires, quæ nec precari, nec ferre aliud fructuosi agere permittit.

Decimum octavum.

Quod diabolus mille modis conficit. 18. Vexator hominum iis, qui nimium sui juris sententiæque, qui sui sensus & cerebri sunt, persuadet, ut aliorum consilia exquirant: scit enim iam ante consilii eos non obtemperaturos; ut ita tanto magis peccent, & minus sint excusabiles. 19. Multis contra dissuadet aliorum consilia petere, idque artificiosè prorsus his argumentis planum facit: si consilii sit opus, cum Deo inter preces age,

Decimum nonum.

pete ab eo, ut viam tuam dirigat, & omnia consilia tua, in ipso permaneant, & ipse diriget consilium tuum. Quid hac in re potissimum expediat, tu omnium optimè intelligis; tu scis, quâ te parte urat calcus; alius id scire nequit. Plerumque multa inperrogare, est multum errare; & iste quidem consilium album, ille atrum suadebit. Quisque sibi optipus est consiliarius. Atque hæc tam periculosa, quam communis & artificiosa est tentatio. Cum res ad vivum referatur, mera hic delitescit superbia. In omnem se formam induit Avernalis iste Proteus. Quod eruditè

Tob. cap. 4. & pete ab eo, ut viam tuam dirigat, & omnia consilia tua, in ipso permaneant, & ipse diriget consilium tuum. Quid hac in re potissimum expediat, tu omnium optimè intelligis; tu scis, quâ te parte urat calcus; alius id scire nequit. Plerumque multa inperrogare, est multum errare; & iste quidem consilium album, ille atrum suadebit. Quisque sibi optipus est consiliarius. Atque hæc tam periculosa, quam communis & artificiosa est tentatio. Cum res ad vivum referatur, mera hic delitescit superbia. In omnem se formam induit Avernalis iste Proteus. Quod eruditè

Ambr. to. 4. ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

4. Contra tentationes multum impugnamus.

ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mibi p. 117.

gladium, si sapias, nunquam depones; famelica è tartaro vulpes viatores ad cælum repentinis insultibus audacisimè invadit.

Anno Christiano millesimo sexcentesimo trigésimo secundo, in Helvetiâ circa urbem Lucernam eò famem addegit vulpes, ut eæ viatores luporum instar sint aggressæ. Non facillè auditum. Vir procerus cum harum unâ ad horam dimidiâ non sine suo vulnere pugnâvit, dum eam denique confecerit. Longioris ævi & memoriæ viri narrat ejusmodi ostenta olim geminis suorum præliis prælusisse. Astutissima ex Acheronte vulpes obvios quosque viatores invadit. Tu vulpi Acheronicæ adversarium te gere, & vicisti; resiste & fugasti.

Sed dicas denuo: Tot jam annis restisti, sed necdum fugavi. Quot quæso, numeras annos? Forfan viginti, dicces, aut triginta? Quid omnes isti? Quasi media hora. Cum Joanne canit Ecclesiâ: Factum est spirituum in celo, quasi mediâ horâ, dum draco committeret bellum. Quot quot nos annis impugnet præcipitatus aliger draco, tamen si quinquaginta vel sexaginta, vel pluribus hæc pugna dureret, quasi mediâ horulâ durasse arbitrandum. Quidquid temporis est, breve est, nihil enim longum nihil diuturnum, nisi quod æternum. Perpende, ait Chrysostomus, si potes, labores & merita, sudores & premia, cursum & regna. Exiguam sentis, sed immensum est, quod mereris, modicum pateris, sed æternum est, quod regnabis. Quamvis voluptas magna sit, Deo juvante, currere, & Christo comite pergere, & favente Domino festinare. Quantumcumque igitur prolixa videatur tentatio, quasi media horulâ, momentum est paullo productius, atra nubes est, celeritè transvolatura. Tu modò resiste, & brevi cernes fugitivum hostem.

§. I. I.

Neas Sylvius memoriæ prodidit, Ungarorum quosdam in Sigismundum Cæsarem non bona coxisse consilia, sed & armatos irrupisse in palatinas ædes, ut Imperatorem, quem sibi destinârunt hostem, vel vivum caperent, vel perimerent. At Sigismundus infra cœo animo strictòque pugione se illis præbens obvium: Ecquis vestrum, ait, injiciet in me manus? Vos regem vestrum interficere? Si cui animus est mecum solo congregiatur. At conjurati tantâ vocis animique constantiâ territi, quâ data porta diffugerunt. Diabolus ejuisque focii apostatæ potentes spiritus sunt, calidiores ac celeriores nobis vel millies; quòd si eorum impetu conteriti cedamus, nõsque illis dedamus victos, leones sunt; quòd si magnâ in Deum fiduciâ resistamus, & pro cælo propugnemus, lepores sunt, & victi diffugiunt. Adversus pavidos leones istos Bernardus animum addens: Videte, inquit, quàm debilis est hostis noster, qui non vincit nisi volentem. Potest inimicus excitare tentationis momentum, sed in te est, si volueris, dare vel negare consensum. In tuâ facultate est, si volueris, inimicum tuum facere servum tuum, ut omnia tibi cooperentur in bonum. Ecce enim inflammat inimicus desiderium cibi, vanitatis aut impatientie cogitationes ingerit, aut excitat libidinis motum: tu solummodo ne consentis; & quoties resistis, toties coronaberis; sed & in ipso certamine, si viriliter resistimus, quadam pia tranquillitas de conscientia bonâ nascitur. Credo etiam si cogitationes istas, quàm cito in nobis advertimus, non patimur remorari, sed in spiritu vehementi animus adversus illas excitatur, quoniam inimicus confusus abscedet à nobis, nec tam libenter illico revertetur. Ergo rugientem hunc leonem neutiquam formidemus. Nam, eodem Bernardo teste, rugire potest, ferire non potest. Rugiet, quantum vult, tantum non fugiat ovis Christi. Quam imitatur, quanta exaggerat, quanta intentat? Non simius bestia, ut nos prosternat vacuus ille rugitus. Verè bestia, verè rationis expertus, qui tam pusillanimis est, ut solo timore cedat, qui solâ futuri exaggeratione laboris victus, ante consilium non celo, sed tubâ prosternitur. Nondum resistis usque ad sanguinem.

§. I.

Discipulus Domini Jacobus validè honoratur: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Publicus hostis tyrannidi vos suæ conatur subdere per vestrasmet cupiditates, ac vos viriliter ei resistite, negando consensum, & fugiet à vobis victus, spretus, delusus. Nam diabolus, quod Ambrosius notat, verè virtuti solet cedere. Et si invadere non desinat, tamen instare formidat, quia frequentius refugit triumphari. Ingens hoc solatii est tam facilem refugando victoriam posse obtineri. Homo ebrius & vini vitio furiosus, aut prædo, si quem invadat, certè non illico cedit, atque alter ei obstitit, itò sapius quò acriorem alterum sentit antagonistam, eò ferocius insultat. Multò aliter diabolus, qui fugatur & vincitur, cum ei resistitur. Quo quidem lavernigni, nocturno furi simillimus, qui tacito pede per tenebras postè aliquem insersit, & subito manum injicit direpturus præeuntis pallium: quòd si istud vel alligatum sit, vel eo sese cautus ambulator involverit, ut primo aggressu diripi non possit, mox in pedes sic conjicit, & in tenebras abdit: ita diabolus, ubi animosè resistentem sentit, fugam capessit. Sed dicas: Una subinde tentatio, usui hominis viginti aut triginta & pluribus durat annis. Resistit huic inimico, sed non fugit. Ajo illum fugere, sed mox redire, uti musca iterum iterumque ac denuo abacta, identidem redit. Atque hoc hominis certantis promeritum supra modum auget, cum eodæmon vel uno die centies sapiusque redintegritatis semper actibus abigitur superatus. Sed ille tam impudens est, ut toties victus, toties fugatus, usque tamen & usque redeat.

Vulpi.

Nec rarò facit avernalis bellua, quod animantium astutissimæ solent. Vulpes, ut gallinas fallat, se mortuam simulat. Cum enim simplices illæ aves accedunt propius visuræ, num jaceat hostis mortuus, tunc vulpes velut dividiva prædam vicinam arripit, & gulæ suæ sacrificat: ita diabolus simulat se victum cedere, mox adest subito & securum pugna inunecat. Resiste igitur & repugna, de pelle tuâ, imò de animâ tua age: Defende te, &

MUSEUM IN BIBLIOTHECA

PIPERI

Diabolus fugatur, cum et resistitur.

Vulpi.

guinem, ait strenuus ille dux, qui leonis hujus noverat vanum esse rugitum. Si quis in militiam profecturus, se victorem, liquidem vellet, certò rediturum sciret, quam hilariter & animosè ad arma convolaret. Hoc bellum adversus dæmonem proflus tale est. Serium ac cordatum Nolo vel unicum parit victoriam. Exempli gratiâ. Diabolus blandè adrepens: En, inquit, occasio invitat commodissima; utere illâ & frue. Ad hanc diaboli tentationem si tentatus vel unum hoc dixerit: Nolo: Jam omnis jugulata est tentatio. Sed adest iterum ex orco vulpes, &: En, ait, præsentem moneram; ostende tibi manus esse, & fac tuam: mortalium nemo resciet. Si respondeo, Nolo, jam expiravit tentatio. Recurrit, & suadens: En locum, inquit, peropportunum, en formam, ad tuos nutus facilè persuadendam. Aude. Non opportunitior esse potest ipsa opportunitas. Indulge aliquid tibi. Tu verò si serius dixeris: Nolo, jam tota concidit hæc machina. Sed redit musca stygia, & insulturnans: En, ait, ipsissimum inimici ulciscendi tempus; cave id neglexeris. Si tu porò dicas: Injuriam ulcisci nolo; Jam superatus est diabolus; tormentum in te paravit bellicum, sed pulvere tormentario vacuum. Verùm Orcinianus impostor denuo adest, & hortatur: permittite aliquid genio, deleatate iis, quibus pasceris, perfuere bonis. Si tu iterum constanter tuum illud reperas, Nolo: jam exarmatus, jam victus est, fugiet. Resiste tantum, & cedit.

Beatus Hieronymus larvata illa tentatoris verba expendens: Mitte te deorsum: suadere potest, ait, ut te ipsum dejicias, at verò ne utiquam præcipitare, sed nec impellere te potest in ruinam. Imò in perisulque, si serio agamus, jocabitur cum dæmone. Opportunum erit generoso irrisu dicere illi: Tu te deorsum, ad inferos mitte; jam viam illuc nosti: Ego me mittere nolo; præcipitium tam formidandum horreo.

Historia veteris est, hominem religiosum à diabolo acerrimè impugnatum. Hic spiritalis magistrus adiens: Ego, inquit, mi Pater, dies noctesque horrendè vexor à diabolo. Hic assidue suggerit importunissimus suavor: Tu tuis ipse miseris impone finem; quid tandem te torques? Si vis, descendere potes ex hoc patibulo; en cultrum, en laqueum, en præcipitium. Hæc assidue suadet. Cui spiritalis Pater: Mi fili, ait, ne utiquam his consiliis opus est. Tu diabolo id unicum responde, Nolo. Atque post octiduum de successu rei me redde certior. Obsecutus est recta suadenti, & brevi omnis tentatio evanuit. Superbissimus hostis ferre non potest sua consilia detegi, se sperni. Ergo *resiste diabolo, & fugiet.*

§. III.

Mysteriorum scriptor Joannes: *Et vidi Angelum inquit, descendentem de celo, habentem clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est diabolus & satanas, & ligavit eum per annos mille. Cum Christus expiraret in cruce, hic inferorum prætor Angelus ligavit Luciferum catenâ stricti imperii divini, ne vel inde egredi, vel per suos prolibitu nocere posset. Quomodo autem ligatus est, cum ubique tot malorum concitor, tot ce tenis millibus tam graviter noceat? Respondemus nocere illum non posse nisi otiosis, negligentibus, ignavis, qui nolunt resistere impugnant. Hic trifaux Cerberus latrare potest, sollicitare potest, mordere sanè non potest nisi volentem. Si lupus aut molossus, aut ursus catenis vinciatur, pueri etiam puellæque illudentes vincitum temere lacessunt, & joco dicunt: pande os bestia. Pandenti pro pane lorum aut lapillum injiciunt. Ita qui diabolo resistere non reculat, securè illi insultat. Vincitum est avernalis lupus; & vincere illum & illudere potes. Augustinus illud carminis sacri explicans: *Draco hic, quem sumpsisti ad illudendum**

ci. Tam tu, inquit, illud draconem: ad hoc enim hic factus est draco. Regnum ejus, quod putas, carcer ejus est. Multi enim dicunt: Quare tantam potestatem diabolus accepit, ut dominetur in hoc seculo, & tantum valeat, & tantum possit, quantum valet, & quantum potest? Ligatum facile vinces. Alligatio diaboli, ait idem Augustinus, *non permitti exercere totam tentationem quam potest, vel vi vel dolo ad seducendos, in partem suam cogendo dolenter fraudulentèque fallendo. Quod ne faceret alligatus est.* Hunc draconem alligatum illud; exprobra illi & dic: Spiritus miserabilissime, qui aliquando cali princeps eras, nunc lutum tractas & fimum, sordidissima quæque ac fœdissima suggerendo. Eras olim Angelorum summus, nunc erro es circumforaneus, qui radículas falsas & repullas mendacis plebas oggeris emptoribus. Hæc tua sunt artificia, diabolus verè pauperimus es. Ita illudendus diabolus tygius.

Antopius Magnus, cum eum diaboli varias bestiarum formas induci cingerent, cum alii leonum, alii tigridum, pardorum & taturorum, alii larvas gererent, ut Antonium terrent, veluti eum jam jam laceraturi. At ille impavidus: O miseri, ait, si quid haberetis virium adversus me, satis esset vel vestrum unicum: nunc verò tot & tanti hominem unicum invaditis, quid opus apparatu tanto? En adsum, si permissum vobis, lacerate me: si negatum, frustra est rabies vestra. Ergo quod Paulus ait, *Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum IESUM Christum.* Quocirca *resiste diabolo & fugiet à vobis.* Sed quomodo resistendum? Diversè: & hoc artis est, præsertim duplicis.

Sunt vitia quædam molesta, tædiosa, amaroris plena, ut est ira, odium, invidia, rixa, impatientia, vindicta, merum merissimum absinthium. Sed sunt & alia vitia, aut vitii valde affinia, quæ voluptatis aliquid habent, ut sunt esse, bibere, nugari, ludere, fabulari, choreas ducere, lascivire, libidini parere: ita duplicis generis tentationes sunt, quæ ad illa & ad ista vitia invitant. Quæ admodum verò militiæ diversi generis milites sunt: alii quos manipulares & legionarios, alii quos extemporales & subitarios appelles: illi cum sua quisque armaturâ, cum fistulis æneis aut hastis præpilatis in hostem eunt; isti è paganâ plebe, rustici, stipitibus duris sudibusque præultis armari milites quandoque subitarii sunt; his certè aliter longè, quam prioribus resistendum, alia iis opponenda sunt arma. Ita hic proflus: tentationes primi generis ad iram, odium, invidiam, & si quæ talia monstra, congressu & conflictu, pugnando & luctando sunt superanda. Sic & iracundum sibi quis statuat ante oculos, & unâ expendat, quam sædum & nocivum sit vitium, velut insanum è vinculis erumpentem furere, in obvios quosque grassari, & ignem vomere, pœnitenda loqui &c. Imò ut Cassianus, Bonaventura, Climacus docent, bonus athleta se subinde in conspectum hosti der, atque cum eo congregiatur, Dicit m. 18. En altercator hic est, cui Mars semper in lingua, qui neminem amicum affari solet, congregiatur cum eo, sed verbis quam potero mitissimis ac suavissimis, melle ac saccharo sparsis: ira me Deus juvet, rabiem illius expugnabo: si æquè velim ac ipse tumultuari & furere, ira ignes auro xero non sopivero. Ita & alius: Scio, dixerit, tam venalem esse invidiam in aulis, quam lolium in agris. Sed istud me non terrebis, invidiam perferam, non inferam, sustinebo illam, non exercebo. Idem de aliis est judicium. Atque hoc est cum hoste pedem conferre, & manus conserere.

Alte tentationes sunt viscosæ, piecæ, solâ fugâ vincendæ. Quod beatus Paulus docet: *Fugite fornicationem.* Adversus bellica tormenta securissimus murus est procul abesse. Ita hic, procul ô procul, quidquid Venerem olet & cupidinem, Occasiones omnes vitanda, auris & oculi claudendi, cogitationes impuræ statim, ut se produnt, eliminandæ.

Alte tentationes sunt viscosæ, piecæ, solâ fugâ vincendæ. Quod beatus Paulus docet: *Fugite fornicationem.* Adversus bellica tormenta securissimus murus est procul abesse. Ita hic, procul ô procul, quidquid Venerem olet & cupidinem, Occasiones omnes vitanda, auris & oculi claudendi, cogitationes impuræ statim, ut se produnt, eliminandæ.

Regnum diaboli carcer ejus est. *1. Cor. c. 15. vers. 57. 1. Cor. c. 4. v. 8. Duplex ars ad resistendum diabolo:*

1. Cor. c. 15. vers. 57. 1. Cor. c. 4. v. 8. Duplex ars ad resistendum diabolo:

1. Est Patrona.

2. Fuga. 1. Cor. c. 6. vers. 18.

Quaestio inter re-
ligiosos D.
Francisci:
Quomodo
tentatio-
nibus resi-
stendum.

Intér religiosos viros è Divi Francisci familiâ quaestio fuit nata, Quomodo tentationibus sit resistendum. Diversi diversa. F. Ruffinus sententiam rogatus: Ego, inquit, humi me abjicio, & Deum oro, nec prius ab oratione surgo, dum solatii aliquid & praesidii obtineo. F. Simon: Ego, aiebat, considero, quàm fœdum & abominandum sit vitium, quod lucem fugit, & modis omnibus absconditur, quod coram Deo, & Angelis Dei, quod coram Orbe universo pudori est. F. Juniperus, Cum sentio, inquit, incurtionem hostilem, mox portas claudo, & pii aliquid cogitare incipio; hæc meæ sunt excubiae. Si acrior instat hostis, & fores minetur effringere, ego vi aliâ non utor, hoc unum proclamo: Abi, cum tuis, mihi, abi: jam prævenit alii; huic perditissimæ inferorum faci ostium non pando, ingressum non permitto. Ita risu & pudore obrutus cedit. Ad quæ F. Agidius: Cum isto, ait, sentio, Optimum est ejusmodi cogitationibus omnem aditum obserare, aut ingressas quàm primùm ejicere. Non est cum illis disputandum, nec blandientibus respondendum. Expelle, si vis vincere. Fuge fornicationem, & quidquid piceatam ejusmodi oblectationem habet, fuge, fuge. Alia verò vitia cum insipientibus congressu & conspectu superanda sunt. Hic resistendum diabolo. Sic partim fugâ, partim pugnâ comparandus est triumphus.

CAPVT V.

Quintus resistendi modus,

FIDUCIAM OMNEM IN DEO COLLOCARE.

Vigilantiâ
diaboli ad
impugnandum
artificium.
Vigilantiâ
primam.
Iacobi c. 5.
vers. 17.

Vigilantiâ
secundam.

¶ Ti cœpimus, ita diversa diaboli vasaframenta ad numeros evocare pergitur. 20. Diabolus ebrius nescio, quas scintillas pietatis immittit, & suavissimos de divinis sensus ad ipsas usque lacrymas. O dulces lacrymas, sed non Christi! Hinc illis ebrietas tam devota non est odio. 21. Plurimos fallit & irretit diabolus, quos tam exstecos, aridos, omni solatio destitutos reddit, ut sint velut terra Samariæ triennio & semestri nullis pluvii rigata. Hinc pessimæ voces illæ: Deseruit mihi Deus: ergo meum erit obsequium, prout est salarium. 22. Satanas tam artificiosus est oculus faber, ut quod videtur per specilla, loq̃ aliud videatur esse quàm sit. Exempli gratiâ. Est qui de aliis amarulento affectu nocendique animo loquatur pessima quæque, nihilominus faber ille artificiosissimus ea ipsius naso conspiciat insidit, ut improbus obrektor hæc in gratiam veritatis à se dicta, nec malum esse credat sciri talia. Quemadmodum verò diabolus istum decipit, ut sibi persuadeat se neutiquam perverse loqui, ita fallit alium, ut existimet se non vitiosè tacere, quæ forent dicenda. Omnia laqueis obducta. Ergo adversus hunc restrictionem & impostorem Vigilandum, Principiis obstantum, Grandum, & ei Repugnandum, ut diximus: Hoc porro capite quintus resistendi modus explanandus, Fiduciam omnem in Deo collocandam.

5. Contra
tētationes
munimen-
tum: Fidu-
cia omnis
in Deo
collocada.
Thomas à
Kempis l. 1.
de Imitat.
Christi,
c. 13. n. 5.
Deus. cap. 7.
vers. 1.
& seqq.

¶ Verissime dixit religiosissimus scriptor: Initium omnium malorum tentationum inconstantia animi, & parva ad Deum confidentia. Ubi verâ in Deum fiducia vacillat, ibi animus & vires satanæ crescunt. Deus olim Israël's populo edici jussit: Cùm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam possessurus ingrederis, & deleverit gentes multas coram te, Hethæum & Gergezum, & Amorrhæum, Chananeum & Pherezæum, & Hevæum, & Jebusæum, septem gentes multo majoris numeri quàm tu es, & robustiores te tradiderit, eas Dominus Deus tuus tibi, percutes eos usque ad internecionem. Non inibis cum eis fœdus, nec misereberis ea-

rum, neque sociabis cum eis conjugia. Quin potius hæc facieris eis: Aras eorum subvertite, & confringite statuas, lucosque succidite, & sculptilia comburite. At verò Judæi timidissimi Judæorum contra sic obducere. 1. O Domine, non possunt hæc contra Deum obducere. Nos pauci sumus, & illis numero nimis quàm impares. Scio, ait Dominus, propterea dixi, Gentes multo majoris numeri. 2. Judæi iterum: Nos peregrini & alienigena, hostium mediis sumus, & rerum pane omnium penuriâ laboramus. Scio, ait Dominus, ideo solum peregrinum mutabo in patrium. 3. Sed Judæi denovo: Nos maximam partem inermes telis & machinis, commeatu & ceteris belli praesidiis destituti, quomodo geremus bella? illi plenis gaudent armamentariis, abannonâ & aliis militiae adjumentis instructissimi. Scio & hoc, ait Dominus, ego autem sum panoplia tua. 4. At iterum Judæi: Nobis nec unicum quidem propugnaculum est, quo in acie victis liceat refugere. Scit Deus & istud: sed Dominus refugium tuum & firmamentum tuum. 5. Nec obloqui cessant: Unde nobis pecunia belli nervus? unde panis militiae anima? quis sine his ad arma eat? Noli metueri, ait Dominus, deprecaberis, omnes populos, quos Deus tuus daturus est tibi. Si dixeris in corde tuo, Plures sunt gentes istæ quàm ego, quomodo potero delere Pharaonem & cunctos Aegyptios. Sic faciet cunctus populus, quos tu meturus. Non timebis eos, quia Dominus Deus in medio tui est, & Deus magnus & terribilis: ipse consumeret nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter, ne forte contra te multiplicentur bestia terre. Dabitque Dominus Deus tuus in conspectu tuo, & interficiet illos donec penitus deleantur. Tradetque reges eorum in manus tuas, & disperdes nomina eorum sub calo: nullus poterit resistere tibi, donec conteras eos.

¶ Homini Christiano cum septem gentibus: septem capitalibus mortiferis criminibus pugnandum, quæ non Palaestina tantum, sed caelesti patriâ conantur excludere. Hic Deus prepidanti: Noli metueri, ait, sed recordare, quomodo tot centena milia beatorum hominum tibi simillimorum, qui jam caelo porantur, à tentationibus omnibus ope divinâ sint eluctati, post tot pugnas demum victores. Dominus Deus tuus in medio tui cordis est, atque necessitates tuas vel milles novit melius quàm tu ipse. Et scies, quia Dominus Deus tuus, ipse est Deus fortis & fidelis. Fide illi: quid timidus es modicæ fidei?

§. II.

¶ Illud Jobi decantatissimum, utinam & te usurpatissimum (etiâsi occiderit me, in ipso sperabo) altos reverentia sensus tegit vix satis eruendus verbis. Hoc ait: In ipsa etiam morte jam semimortuus spem certam fovebo, & cum Abrahamo contra spem naturæ, spem gratiæ complectar. Hoc animi sensu Jobus summam Dei clementiam plurimum commendat.

¶ Ille à Ponto Romanus exul ut Augusti Caesaris mitissimum ingenium extolleret, ita cecinit inter lacrymas: Sed solet interdum fieri placabile Numen, Nube solet pulsâ candidus ire dies. Vidi ego pampineis onerata viribus ulmum, Quæ fuerat sevo fulmine tacta Iovis. Ipse licet sperare vetes, sperabimus: atque Hoc unum fieri te prohibente potest. Spes mihi magna subit, cum te mitissime Caesaris Spes mihi, respicio cum mea facta, cadit. Sed Jobi fiduciam in Deum multo quàm maximam è Tarcentis Pauli epistolis melius eruemus. Paulus fiduciae plenissimus: Quis ergo nos, inquit, separabit à Charitate Christi? tribulatio? An angustia? An fames? An nuditas? An periculum? An persecutio? An gladius? Ecce. Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque

que virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à Charitate Dei. Quæ autem hæc altitudo, quod altitudo est profundum? Augustinus hic faciem præferens: Si altitudine, inquit, & profundo superna & inferna hujus mundi significatur, quis mihi calum pollicetur, ut à cali fabricatore sejungat? Aut quis terreat infernus, ut Deum deseram, quem si nunquam deseruissem, inferna nescirem. Si ergo alterutrum eligendum, ego potius cælo excidam, quam fiduciâ. Pari modo, si aut ad inferos detrudendus sim, aut fiduciâ spoliandus, malim ego ad inferos detrudi, quam fiduciâ spoliari.

Atque hoc est in mediâ morte imò post ipsam mortem Deo fidere. Sperabo in eum, etiam si occideret me. Hanc fiduciam in Deum ad inferos mecum asportabo. Sed dixeris: Pæne ridiculum est malle cælo excludi, quam spe. Ad ista rex David respondens: Neque irideant me, inquit, inimici mei: etenim universi, qui sustinent re, non confundentur. Qui suam omnem fiduciam constanter inædificant Deo, ædificium struunt non ruiturum unquam, auxilium, quod sperant, certissimò impetrabunt. Auxiliis & favoribus humanis nihil incertius & inconstantius. Spem magnam miseris modis dissipissime fallunt & illudunt. Hinc vetus verbum: Corvum deludet hiantem. Ita Coranus focerom Nasicam, qui hæredem se Corani fore speraverat, insigniter eludit, quod vates Venulinus canit:

forti nubit procerâ Corano
Filia Nastica, metuentis reddere solam,
Tum gener hoc faciet; tabulas focero dabit, atque
Ut legat, orabit. Multum Nastica negatas
Accipiet tandem, & tacitis loget, invenietque
Nil sibi legatum, præter plorare
Captatorque dedit risus Nastica Corano.

Ita spes humanæ prædidiis humanis nixæ, cum minimè putes, collabascunt. Qui subsidiis nititur divinis, qui Deo fidit, non metuat, fallatur: Etenim universi, qui sustinent illum, non confundentur. Non deludet hiantem corvum Rex cæli, qui etiam corvorum pullis suam submittit escam. Scitote, ait Siracides, quia nullus speravit in Domino, & confusus est. Ergo qui timetis Dominum, credite illi, & non evacuabitur merces vestra. Qui timetis Dominum, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia.

Quanti nihilominus sunt, qui Dominum non sustinent, qui non credunt Deo, nec sperant in eum. Est virgo vel nupta pauperula, quæ tamen videri talis non vult; ut igitur sibi alimoniam parat, obsequiis Veneris se mancipat & proficitur impudicitiam. Non sustinet Dominum. Est alius, qui victu gaudet commodo, sed malè parto. Ille tamen malos quæstus nequam aversus: Si velim, inquit, quadram ungere, hoc lucrum non debeo spernere. Non sustinet Dominum. Quam multi necessitate aliqua vel tentatione graviori urgente ad remedia proptantes non concessa: Nihil agimus, ajunt, nisi sic agamus. Nec isti sustinent Dominum. Quam multi qui opimis inhiant donariis, dicunt & scribunt nec dicenda, nec scribenda. Planè hiantes corui. Sed hos deludet Deus; inanissimâ spe suâ frustrabuntur, votis excident, vacui redibunt piscatores, quia non sustinerunt Dominum. Universi autem, qui sustinent illum, non confundentur.

Fuit, qui plurimum auri expenderet in largitiones, obtinendo, quod ambierat, officio. Sed pices & hamum & escam simul rapuerunt. Ita ille pecuniam perdidit, & officium non acquisivit. Confundantur omnes iniqua agentes supervacue. Curio vitiosus famulam domi aluerat non bonæ famæ. Huic episcopus graviter præcepit, aut feminam domo exigeret, aut curiam meliorem cederet. At parochus planè fatuus: Ego, ajebat, pa-

Tom. II.

ræciâ potius carebo, quam feminâ. Et illam & istam perdidit: Nam mulier in rensuam cata, cum cerneret fringere jam nimium culinam, ultro arripuit. Confusus est iniqua agens supervacue. Hoc profusus est inter geminum sedile humi corruere. Suis innumeri, qui peccent, ut cupiditas suæ satisfaciunt oblectatione peccati. Atque hinc quietis aliquid sperant, & suavioris pauis. Errant gravissimè. Cupiditates namque tantò irritiores fiunt, & vehementiores, quò plus eis indulgetur; uti purulenta scabies, quò magis fricatur, magis exasperatur. Confunditur iniqua agens supervacue. Hæc omnium noxarum labes est, fallere, contaminare, hiantes corvos deludere, in præcipitium dare. At verò spes omnis & fiducia in Deum nunquam indotata, nunquam sine munere dimittitur. Ad hanc in Deum fiduciam tria sunt potissimum, quæ humanam mentem erigant.

§. III.

Primum: Deus nos oculo pervigili & insopito indesinenter aspicit; tum verò quàm maximè præsentem se spectatorem exhibet, cum in tentationibus luctamur & resistimus. Neque otiosus est spectator, quales sunt, qui pomeridianum palæstræ spectaculum festertio emunt, qui pugili seu palæstræ succumbenti subvenire non possunt; contundi eum & vulnerari, vinci & solo affligi sinunt: & hoc illis videre volupe est. Non ita Deus. Sed, quod Hanani vates regi Asa ingerit: Oculi Domini contemplantur universam terram, & præbent fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in eum. Quia habuisti fiduciam in rege Syria, & non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syria regis exercitus de mansuetâ. Deus athletas suos, dum spectat, juvat.

Alterum: De Dei honore, non solum de nostrâ salute agitur, cum tentamus. Quod Basiliscus Firmans: Diaboli odium, inquit, & infaturabilis furor adversus homines tum imprimis ac præcipue contra Deum sævit. Deus illum præcipitavit cælo. Sed quia is Deo nocere non potest, omnem iram effundit in hominem Dei effigiem. Hæc ira indoles est: cum iracundus illum, quem odio Variniano insequitur, non potest lædere, detrahetam alicunde illius imaginem pugit, eradit, lacerat, conculcat. Perinde si dicat: Ita ipsum hominem tractarem, si eo potiri possem. Ipsius igitur effigies luat, quæ non luit tergum. Haud aliter diabolus: Mea, inquit, indignatio, cum maximè adversus Deum est: sed quia ille nimium à me remotus est, huc adsis tu homo; ejus imagine te conspuam, in te meos ejaculabor sagittas, cum primarium hostem meum ferire non possim.

Quando igitur in tentatione non nostra tantum salus, sed & Dei honor in discrimen & periculum vocatur, ita resistamus tentatori, ut non nostram tantummodo salutem, sed & Dei honorem propugnemus acerrimè. Hinc potius vententes moriendum, quam vel semel tentationi consentendum, ne honor Dei nostrâ ignaviâ violetur.

Tertium: Quandoquidem ergo diabolus oppugnando homines, Deum impugnat, ne dubitemus, quidquam de divinis subsidiis; securam in Deo fiduciam locemus, opem is feret certissimam, neque enim jus suum prodest; huic bello, quo diabolus ipsum petit per hominem, eas præstabit suppetias, ut non modò non vincamur, sed victoriam reportemus facilem & lætam. Suæ causæ Deus non deerit. Dominus exercituum sat fortis & potens est protector. Solent Principes & Reges, si famulum fidelem sui causâ in necessitate constitutum videant, non facile desertum ire. Sic Assuerus rex Mardocheum in extremo discrimine cum suis laborantem, quòd regis domui fidis obsequiis servivisset, contra adversarium acerrimum ac potentissimum defendit, Amanum cetera charissimum in edi-

Ppp 3

tam cru-

Ad fiduciâ in Deum tria mentem humanam erigunt: 1. Deus nos oculo pervigili & insopito aspicit.

2. Paral. cap. 16. v. 9. Ibid. v. 7.

De Dei honore non solum de nostrâ salute agitur, cum tentamus.

3. Quandoquidem diabolus oppugnando homines, Deum impugnat, ne dubitemus, quidquam de divinis subsidiis.

ram crucem evehendo præcipitavit. Ita Deus certissimo sui causâ laborantes, suis subsidiis non destituet: auxilio suis veniet potentissimus adjutor. Ad ipsius enim honorem præcipue spectat hoc bellum, quod adversum nos geritur. Ergo fidus Dei ex toto corde nostro, in omni tentatione nostrâ. *Et enim universi, qui sustinent Dominum, non confundentur. Fiet Dominus refugium pauperi; adjutor in oppugnantibus, in tribulatione. Ergo sperent in te, qui noverunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti quærentes te. A magnâ in Deum fiducia pendet omnis hæc victoria. Cum Deo audere, principium est victoria. Juvante Deo gigantem stygium vel puer fœnit. Fœta Deo virtus vincit omnia.*

CAPUT VI.

Sextus resistendi modus,

TENTATIONVM ORIGINES EXPLORARE.

Diabolus in omnes quas vult formas sese induit.

Ovid. meta. morph. l. 14. propius finem mihi pag. 193.

Ambros. tom. 4. lib. 1. de Cain & Abel, cap. 5. mihi p. 117.

6. Contra tentationes muuimentum, Tentationum origines explora. Exod. cap. 4. v. 2. & 3.

Nemo unquam potuit tam vero nomine appellari Proteus aut Vertumnus, quam tentator diabolus. Proteus, seu Vertumnus, ut somniabant pœci, in omnes, quas voluit, formas sese induit. Satanas omni Vertumno, Proteoque omni mutabilior in omnigenam speciem se variat.

— formas sur aptus in omnes.

Huic amabilem sese, illi formidabilem; huic formosum, isti deformem, huic blandum, alteri terrificum exhibet; huic dulcem illi acedulam, alii mixtam præbet potiunculam: & durus & mollis est, prout affectum esse novit, eum quem decipere conatur. Huic offert subsidium ad scandendum, illi ad natandum, alii ad volandum, isti ad reptandum. His pennas pavoninas, istis gruum aut struthionum plumas, illis gallinaceorum jubas, aliis upparum cristas imponit, prout quemque ornatum plumatili scit delectari. Murinus crumenas saturas, innumeris patinas onustas, cantharos plenos, coronata pocula, quibusdam etiam dulcissimum ingerit sufficium, mutabilior omni Protheo. Ipsa etiam regna pollicetur.

Elevat enim, inquit Ambrosius, & extollit mentem suavis verbis, ostendit omnia terra regna. Ibi tu cave, ne capiaris præterlabentibus & non manentibus, in quibus magna tentatio est. Terenderat Christo diabolus primam laqueum gula, secundum jactantia, tertium ambitionis & avaritiæ. Tu ergo Vigila, Principiis obsta; Tu Ora & Repugna, Fiduciamque omnem in Deo colloca; de his resistendi modis jam dictum. Addimus sextum: Tentationum origines explora, de quo jam didicimus.

§. I.

Deus enim interrogans Moysen: Quid est, inquit, quod tenes in manu tua? Respondit Moyses: Virga. Cui Deus iterum: Projice eam in terram. Projecit, & versa est in colubrum, ita ut suggeret Moyses. Hic quæri potuisset è Moysen: Cur tuum ipse scipionem fugis? Respondisset Moyses utique: Putabam me baculum gestare manu, sed ut video, coluber est, quem nemo non fugit. Quid esse cenferis, ô mortales, res creatas omnes, præcipue illas, quas Mundus velut aurea idola colit? Quid omnes Mundi voluptates, quid magni nominis amplitudo, & omnes honorum gradus, quid montes aurei & thesauri universi? Humana vitæ baculus sunt ista, inquiunt, his fulcimur, his nitimur; absque his vivere supplicium est. Inter vivos numeramus, & à nemine honorari mors est. Inter homines agere, & ab omni delectatione ac voluptate arceri tartarum est. Aurâ velci, & omni pecuniâ destitui, vivi hominis sepultura est. Pecunia rerum omnium domina cibum, potum, vestitum, domum, cuncta vitæ subsidia suppeditat. Planè baculus vitæ, necessarius tam paci quam militi; ubi non est pecunia, ibi non est

vita. Sed, ô boni homines, projicite, obsecro, hunc vitæ baculum in terram, serioque cogitate istud: Cum nos sepulchrum hauserit, quid pecunia omnis proderit? Jam versa est in colubrum virga, fugite, fugite.

Hic Epicætetus salubre monitum subjiciens: *Vnaque que res, ait, duas habet ansas: unam tolerabilem, alteram intolerabilem. Si frater injuriam fecerit, non eâ prehende, quæ facit injuriam, eâ enim ejus ansa est intolerabilis. Sed illinc potius: esse fratrem, esse unâ educatum; Sic prebendes eum, quæ est ejus ansa tolerabilis. Res sanè quælibet suam, & commodum Res quælibet & incommodum habet. Aurum, voluptas, honor, ceteraque rerum conditarum, duabus apprehendi possunt ansis, tolerabili & intolerabili. Si honorem aurum, voluptatem consideres solum ut corporis bonum, ut grande emolumentum, ut suavissimum vitæ præsidium, ut pictum, & elegantissimum baculum, cave, mi Christiane, manus fœdè combures; hæc ansa candens est, non tangenda: si autem illa omnia penitus inspicias, ut tentationis materiam & fomentum, quo diabolus incautos agit in ruinam, jam non venustus baculus, sed venenatus coluber videbitur; fugies illum, si sapias. Divinæ paginæ attestantur: *Creaturæ Dei in odium facta sunt, & in tentationem animabus hominum, & in misericordiam pedibus insipientium. Cogita, quælo, quilibet es, non istud tantum; hoc mihi suave, hoc jucundum, hoc volupe, hoc corpori gratissimum est: sed unâ etiam cogita, hoc grande animi malum, tentationis fomes, dulcè toxicum est, inelcat ut occidat.**

Sapiens ille, quem dixi, à Stoâ philosophus: *Sin-gulis in rebus, inquit, quæ vel delectant, vel usui serviunt, vel diliguntur, memento considerare, cujusmodi sint, exorsus à minutissimis. Si ollam diligis, te ollam diligere, nam eâ constrictâ non perturbaberis. Si siliolum aut uxorem; hominem à te diligere: nam eo mortuo non perturbaberis. Considera siliolum saluberrimum. Ita profusus, si ceræam incunculam, si crystallinum vitrum, si scutellam, porcellanam, ames, memento hanc amorem tuum istæ, allis, lapsique unico confringi; ita vestem tuum subduci; habitacionem & domum charam, incendio consumi, hominum charissimos tam facile mori, quam vitrum frangi posse. Hoc igitur cogitatione tibimet depinge: Istud quod delectat, quod diligo, duas habet ansas, una bonum corporis, altera malum animi monstrat; priorem ansam cave tangas; urit: tange alteram, quæ pericula & tentationes prodit. Eò Stracides monet: *Communione mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingrediens. Ideo cum tibi spes lucelli affulerit, præcipitentem manum contine, tentatio est, laqueus est. Voluptas blandiens invitat? substringe cupiditatem; mera fraudes & infidie sunt. Arridens honor titillat? cautissimus incede, & misericordiam cave.**

Ignorantia horum multa millia hominum miserimè seducit, qui tentationis escam ab unâ solum parte aspicientes: Hoc lucrosum est, ajunt, hoc iuctandam, hoc honorificum: mox igitur illud obviis ulnis acceptemus. Ratiocinatio pessima. Rem ab alterâ etiam parte considera, & tentatoris dolum tentationisque periculum manifestè deprehendes: si inelcari te pateris, jam vortasti hamum, non amplius tuus es, jam captus es.

§. II.

Parmacopolæ ita inaurant carapotia, ut utiis conspectis dicas: En aureolos pulchellos globulos, quis illos non avidè gluriat? Sume igitur, & dentibus commole ac gluri, experieris illorum dulcedinem, brevique senties, quantum molestiarum & tumultus in ventre moveant. Ita diabolus inaurat ea, quæ doctis dictis consuadere cupit. Ita venenatam escam sed voluptatis factu charo sparfam alloquis blandissimis prosequitur. Ita Samuelis filios muneribus inelcavit, quod Regum saltu testantur: *Declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munerâ, & v. 1.*

nera, & perverterunt iudicium. En catapotia inaurata, quæ senis optimi duobus filiis attulerunt mortem. Nam illi perverterunt iudicium donariis corrupti.

Rex sapiens & sanctus David, qui prudentiâ & sanctimoniâ reges omnes antecellit, suos tamen liberos non optimè educavit. Illustre huius specimen Amnon juvenis tentatione carnis turpissimè inflammatus oculos adjecit ad forem suam Thamarè. Hem, quàm insolens tentatio! Ad explendas cupiditates nequissimas nactus est palatinum famulum valde opportunum Jonadabum, hominem ex asse nebulonem, qui non tantum non dissuasit facinus, sed ejus exequendi modum docuit. O regie sanguis, ô juvenis inconsideratissime! hæc catapotia sunt inaurata, brevî senties amarorem, & quidem letiferum. Ita proflus evenit, nam paratro jam flagitio eam ipsam forem suam Thamarè, quod regis factis credimus, *Exosam habuit odio magno nimis, ita ut majus esset odium, quo oderat eam, amore quo antè dilexerat.* O pilulas nimum amaras! Ipse Amnon ob scelus istud in mensâ fratris Absalonis jam temulentus est confusus. O bolos nimum acerbos! Videte quid effrenatæ possint libidines, En feriem malorum tristissimam, tentationibus obsequi. Si Amnon credidisset esse tentationem, cavisset.

Adonias aequè Davidis filius, Amnonis frater germanus, sacrificium & à sacrificio convivium instituit opulentissimum, ad quod omnes fratres suos, & belli duces invitavit, Salomonem solum præterit, idque suavis & impulsus gratiationis pessimæ. O Adoniâ, ô nimum ambitiosè juvenis! hanc, obsecro, ambitiosissimam temeritatem cohibe: quidquid enim speciosi nominis prætexueris culpæ, acerbo fato audaciam hanc lues; catapotia sunt inaurata, ne te fallant, brevî ea senties amarissima. Nihilominus quod capis, audere perferaverit. Dissimulata res est ad id temporis, miniatula tamen facinorosi oppressa est. Sed Adonias insuper, cum minor natu frater Salomon jam ad clavum sederet, rex, in conjugem petivit formosissimam puellam Abisag, quæ patri David ministraverat. Tentatio speciosa, sed multò pessima; sub auro letalis laruit amaror. Iniquum Adoniæ visum est, sic secum agi. Ego, ajebat, natu grandior frater minorem videam regali folio residentem, ita mihi diadema & sceptrum è manibus rapiantur? Hoc igitur conjugium, quod destinavi, successum habear, velint nolint superi. De reliquis deinceps videbimus. Ne istud ausis, ô nimum projecte juvenis ad audendum. Hoc pharmacum auro vestitum fallit, actum de vitâ, si glutieris insidiosum hoc aurum. Hoc profecto Salomoni exactissimè suboluit, ideo Bethabæ matris dixit: *Quare postulas Abisag Sunamitidem Adoniæ? postula ei & regnum. Hodie occidetur Adonias. Eoque die occisus est.*

Sic Absalon ejusdem parentis filius, juvenis vafer & nequam, ambitione plenus, non adeò vesana consilia videbatur coquere, sed ea proprius inspecta, superbißimæ tentationis erant machinamenta. Sic argumentabatur Absalon: Pater meus rex admodum prudens & magni consilii est, sed consilium non perinde consequuntur facta; prospicienter decernit, sed decreta non exequitur, aut lentissimè: Ego si rerum potiar, longè aliter Reipublicæ me impendam; probè statuta serio molimine prosequar, ut nemini non consultum sit. En pharmacum & verè venenum, sed auro tectum. Abstine, quisquis es, abstine his talibus catapotis; mors tuis sese decentissimè abscondit. Absalon suis met consiliis irretitus, demum miserabile ac vivum funus cali terræque odium pendit in quercu, suis capillis velut laqueis innexus, & tribus Joabi lanceis confusus, spiritum extremum infelici arbori suspendiarius infelicitissimus impendit. Sua ipse consilia horruisset Absalon, si ea diaboli tentatoris credidisset esse merissima va-

framenta. Ita tentationibus plena sunt omnia. Scito igitur, quia in medio laqueorum ingredieris. Optimè dixit Bernardus; *Mimus semper malitia patrem nocuit; nec unquam bonus, nisi boni simulatione deceptus est.*

Bern. serm. 66 in Cant. apud. mihi pag. 793.

§. III.

Noluit Christus in panes in mare saxa, noluit è fastigio templi se demittere, oblata regna Mundi noluit admittere; scivit non suæ fami, nec honori suo id suaderi, tentationem aureis scripturâ dictis velaram, paribus effatis repulit. Ita nos erudit, omnia in utramque partem libranda, utramque rerum, aniam examinandam, sed unam demumprehendendam. Una rei ansa est: Hoc auctoritatem conciliat, hoc argumenam auget, hoc mihi voluptatem creat. Hæc ansa prima est pessima; planè non tangenda. Altera est: Attende tibi, mera hæc latet tentatio, nisi pedem figas autissimum, capieris: Creaturæ De facta sunt in odium & in tentationem animabus hominum. Quisquis ea; quæ alligant, ab utraq; hac parte inspicis, hunc tentator non facile decipit nisi volentem.

Omnia in utramque partem sunt libranda.

Subinde perus aut hera studio strophium, aut chirothecas, aut pecuniæ aliquid neglectam spargunt, ut isto experimenti genere discant, quàm fideles in suâ domo famulos aut famulas alant. Hamus est escâ tectus, experimentum & tentatio est, non fortuna, bona invenire talia. Si ancilla aut servus vel leviter sapiat, dicet: tam fatuus non sum, ut ad ista meas ego manus comburam. Hic cerno mulcipulam; non ingredior, quidquid hoc lintei vel auri sit, non clepo. Ad experiendam fidem meam hæc sparsa sunt. Non tango insidiosam hanc picem. Sed hero potius aut heræ actutum id indico. Ita mediastinus vel focaria cavet, & à furto sibi temperat, quia tentationem esse non ignorat. At verò servus veccors & stultus, si pecuniæ sit avidus, ubi ubi invenerit propitiâ fortunam, rapit; ita strophium, aut nummos, aut vinum inventum mox abdit, sed ita se furem prodit. His enim vestigiis deprehenditur, quàm homo nullius fidei, & promptæ furacitatis sit. Hinc illi nihil nisi probè clausum & oblatum committitur, quia pessimum dedit specimen in tentamento.

Hoc ipsum nos omnes ac singuli assidue cogitemus. Cave tibi; tentaris. Attende, medius laqueorum ingredieris; Attende. Ubique & in rebus pane omnibus tentationes gliscunt. Exemplis vicinissimis rem monstramus.

Accumbimus mensam; appetentia & fames stimulant, cibi sapiunt, palato potus insigniter responder, humanissimæ ad edendum hortatiuncule accedunt. En blanda quidem sed potentissima tentatio. Quàm primum hinc Temperantiæ metas transilire. Attende igitur, & cave; alioqui certò vinceris, & comedendo ac bibendo transilies metas. Ita cum pecunias quotidie tractemus, præsentissima semper est tentatio ad pecuniæ amorem inobservabili trahens fallaciâ. Et quoties nos ac nostra laudantur? Mera est tentatio, quæ hominem sui amore ac pretio reatissimè fallit. Scito igitur communionem mortis, scito plurimum amaroris teterimi his inauratis globulis regi, scito tentationum laqueos nusquam non oppanos. Tæ igitur tentationum origines explora, & facile invenies, quod à carne oritur, in carnem desinere; quod à superbiâ incipit, in superbiam finiri; invidiæ semen in invidiam exerecere; ambitionis lolium in ambitiosam stirpem surgere; avaritiæ vepres in avaritiam propagari: quale ovum, talis & pullus, quale semen, talis & seges. Quævis autem tentatio tantò periculosior, quanto ignotior. *Diabolus enim non tantum se transfigurât in Angelum lucis, sed in ipsam meridianam lucem. At Deus protector suos à sagittâ volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursum & damonibus*

2. Cor. c. 11. v. 14. Ps. 90. v. 6.

Quis dica-
tur da-
mon meri-
dianus.

Meridiano liberat. Meridianus dæmon est, qui molli-
mo accessu subdubitanter arsmat ad frontem perfrican-
dam: Quid hæret, aut quid metuis? viâ rectâ graderis,
nec malis rationibus niteris; auctacter perge. Non est,
quod formides; feliciter succedent omnia. En meridia-
nus ex orco Angelum. Sunt fures holoserici splendide
vestiti, quos nihil minus esse suspiceris, quam exercita-
tos è Mercurii familia. Mercarios, donec crumena lecta
deprehendatur in manu furtivâ. His personatis furibus
simillimus dæmon; Angeli splendores induit, familia-
rissimè accedit, omnem mentitur humanitatem, sua-
det, ratiocinatur, docet, instruit, ut quàm occultissimè
deciat. Cave, hunc suasorem; fuge palliatum hunc
philosophum, diacarius est, fur est. Fur autem iste non
venit, nisi ut furatur, & macet, & perdat. Hic primum &
optimum est seipsum identidem commoneret: Attende
tibi; istud est tentatio, & hæc ejus origo.

Ioan. c. 10.
v. 10.

Bern. tom. 1.
festo die
Sanctorum
omnium,
serm. x. mihi
pag. 370.

Bernardus primum omnium tentationem oculis sub-
jiciens: Quid putamus, inquit, quàm plurimi usque hodie
factum illud graviter judicant, & tamen insipienter imitan-
tur. Indignantur adversus Adam, quod obedierit voci uxoris
sue plus quàm Dei: & ipsi quotidie Evam, suam carnem vide-
licet, audiunt plus quàm Deum. Fratres, si modo presentem vi-
deremus Adam in eo articulo positum: ascendentibus cogitatio-
nibus in cor ejus, coarctari inter precem uxoris, & præceptum
Creatoris: nonne clamaremus adversus illum, dicentes: Cave
tibi miser: vide ne feceris, seducta est mulier, non acquiescas ei.
Vt quid ergo, quoties apprehendit nos tentatio similis, non per-
suademus similiter nobis ipsis?

Quando igitur vel levioris noxæ species, & vel sola
peccati umbra se prodit, quisque sibi ipse dicat: Eho
pharmacopola venit cum inauratis carapotitiis; fur holo-
sericus, dæmon meridianus inserpit ad tentandum.
Attende, ac tentationis originem explora. Labori ne
parce; modo omnibus resiste. Virtus vera nunquam
est otiosa.

CAPUT VII.

Septimus resistendi modus.

TENTATIONUM ILLECEBRAS VITARE.

Triplex
Diaboli
tentatio:
1. Sui no-
minis &
formæ de-
fensio.
Ecli. c. 14.
v. 5.

Ioabus Abalonem in quercu harentem conto tripli-
ci confodit; diabolus plurimè robustâ sed rectâ tri-
plici tentatione adoritur. Prima est sui nominis & fa-
mæ defensio. Qui sibi nequam est, ait tentator, cui alii bo-
nus erit? Qui suam ipse famam negligit, in seipsum ty-
rannus est. Hæc tamen nominis sui tentatio, nisi mode-
rata sit & prudens, in mala non levia impellit. Hinc
enim ira, fastus, impatientia, animique nascitur pertur-
batio. Hinc remedia quærentur ad tuendam famam
non legitima, nimis acerba. Hinc simulatè multa fiunt
& fictè, modò nœreamur os populi, & apud omnes
bene audiamus. Hinc omnia aiorum dicta & judicia
sæpe non ex vano hausta creduntur temeraria: Quis
enim omnibus satisfaciatur, ajunt, vitæ rationes exponere
parati sumus, famamque nostram & ore & manu pro-
pugnare.

2. Sui no-
minis &
famæ in-
curia.

Alterâ priori est opposita. Sunt enim qui nihil peni-
tus curent, quidquid de se dicatur. Offensioni sunt, nec
adeò pudicè ac sanctè vivunt. Hinc sermones non opti-
mi. Illi tamen inaniter semet solantes: Sinamus, ajunt,
homines loqui, cum anseres id nesciant. Rudissimæ ple-
bis proprium est, aliis obrectare. Quid enim hos ma-
levolorum sermunculos moremur? Hoc nobis utile,
hoc commodum, hoc volupe est; jam alii dicant, quod
volunt. En & illi & isti ad extrema vergunt, illi nimium,
hi nihil curant; nimirum medio gradî difficile. Quivis
igitur suas actiones probè inspicat. Si malæ sint, tantò
magis culpandæ, quantò magis publicæ. Si bonæ sint,
considerandum an aliter loquentes, ex ignorantia, sim-

A plicitate, nequitia id faciunt, quod in aliis vix unquam
fatis emendabitur.

Tertium Tentamentum est prædestinatio, seu, divi-
na ad æternam vitam electio. Hac tentatione non facile
intricatur, quisque rationes suas bene composuerit cum
Deo, sic enim de se sentit: Ego vasculum è luto sum: quid
quid meo figulo placebit, quidquid ipse de me statue-
rit, id mihi placebit, sive alto me locare, aut humi affli-
gere me voluerit; in ipsius manu sum testa famia. Et
quando hæcenus tam copiosis tamque eximiis à Deo
beneficiis ornatus sum, non possum nisi optima que-
que ab illo expectare: operi manuum suarum porriget dex-
teram. Scio, quòd Deus immensæ miserationis patet
eos omnes, qui serio suam ad ipsius voluntatem con-
formare, itaque ad ipsius arbitrium & vivere & mori
cupiunt, non velit, non possit æternæ morti addicere:
Atqui ego unicè hoc cupio meam omnem divinam vo-
luntati subjungere. Intellexisti, diabole, hunc syllogis-
mum? nunc potè gradum refer, & cum tuis psychan-
tibus discide. Prædestinationis arcanum ego non scrutor.
Quid, oro, fatanas adversus hunc talem potèst? Præ-
ferim si accedat, quod jam explicaturi sumus: Tentatio-
num illecebras vitæ. Qui seipsum resistendi modus est,
de quo nunc plura.

S. I.

Parietes ligneos hortis sepiendis, parietes lateritios
domibus claudendis, sæpius & ubique videre licet;
parietes ferreos & chalybæos thesauro custodiendo
forsan nunquam vidimus: de hoc tamen Venustus
canit:

Hic murus ahenus esto.
Nec conscire sibi, nullâ pallefcere culpâ;
Ter si resurgat murus ahenus.

Verè triplex, ahenus, adamantinus est murus adver-
sus tentationes, & omnia eorum irritamenta. Nunquam
C otuari. Bonæ conscientia sanè robustissima, non tamen
à tentationibus secura est; at verò semper esse occupa-
tum, à laboribus honestis nunquam ferriari, triplex, ahe-
neus, ter resurgens murus est. Prætorum Patrum nota
est paræmia. Occupatus ab uno diabolo, otiosus à mille
vellicatur, trahitur, tentatur. Qui non laborat, sine mu-
ro est, diabolorum ludibriis expositus.

Putem ego, si Antistes, si Decanus, si Rector, si Guar-
dianus in suo quisque cœnobio aut collegio rem bene
geri velit, hoc modis omnibus agendum illis, ut sui om-
nes semper sint occupati, nec unquam vel horulæ parte
orientur. Si istud impetraverint, in ceteris omnibus re-
ligiosa disciplina non agrè sancietur. Ubi feræ & cessatio,
ubi desidia & iners otium, ibi claudicant illa omnia,
labat disciplina, languent studia, silentium exulat, per-
strepunt colloquia, videntur symposia, somnus imperat,
diabolus triumphat: ferè nusquam res bene geritur,
cum nihil agitur. Sanctus Ignatius Lojola legem qua-
dragessimam quartam hanc scripsit: Omnes quamdiu cor-
pore bene valent, in spiritualibus vel exterioribus rebus ha-
beant, in quo occupentur; ne otium malorum omnium origo,
quoad ejus fieri possit, domi nostræ locum habeat. Quemad-
modum homo contagiosus peste infectus, ulceribus,
chironiis ac pestiferis plenus, in nullum domus angu-
lum admittitur, ne lues propagetur; ita otium pestis
ipissima, contagio fœdissima, nullo ædium hypocau-
sto, non conclavi, nullo cubiculo, non linâ, non staba-
lo, non ambulacro ullo recipiatur; nihil loci reperiat;
ex omnibus undique angulis eliminatû & proscriptum
sit; nusquam unquam totâ domo inveniatur ullus, qui
sibi permillum puret ex toto ferari. A primo diei exor-
dio ad usque postremam clausulam labor continuus quaerâ
omnes occupet. Sed nunquid semel iterumque de die li-
cebit respirare? Ita, licebit; sed hæc ipsa respiratio non
penitus sit otiosa, suas & illa tam loquendi quàm agen-
di leges

di leges habeat. Otium, origo, seminarium, lerna ma-
lorum omnium. Otium vita, & multa simul jugulasti.

Sed quid ego de Antistitiis, Decanis, Guardianis,
Rectoribus hic dicam? Deus ipse summè sollicitus est,
& pæne hoc unum fatagit, ut nos amantes otii morta-
les variis laboribus distineat, ne certatim defluamus ad
vicia. Hinc multa millia hominum egestate premit, ut
ad labores adigat. Vis esse? labora. Quòd si fore egeno-
rum millibus in parato esset victus & vestitus, laborem
& opus fugerent, libidines sectarentur. Ideo & diviti-
bus ac opulentis suos Deus ingerit labores. Variæ illos
exercent lites, non raro turbulenta fatigant negotia, ra-
tiones rei familiaris & sumptuum inspiciendæ, æs otio-
sum, nummi vacui exercendi, pecunia fenori locanda,
villæ suburbanæ & prædia lustranda, domestici guber-
nandi, liberi operosè curandi. Quia tamen labores isti
opulentiorum sæpe non sunt catenari, nec enim in pi-
strino assidue molunt, ideo has ipsas à labore cessatio-
nes & inducias diversis Deus occupat æruminis. At pau-
peres, quia ferè semper in opere sunt, plerumque tam
permolestis miseris non urgentur. Malum eorum ma-
ximum paupertas, quam illi tamen ut rem necessariam
jamque insuper assuetam non adeo acerbè sentiunt, ut
divites ad egestatem devoluti. Ita Deus omnia moli-
tur, ut palam & ligonem manibus nostris inferat, nôs-
que adigat ad fodiendum. Velimus, nolimus, fodi-
dam est. Ad laborem nascimur, perinde ut avis ad vo-
latum. In sudore vultus nostri vescimur pane nostro,
nec enim aliter possumus. Quisquis oblectatur, & illud
pigris curatioris excusat: Fodere non valeo. Perinde lo-
quitur, ac si dicat: Vincere non valeo. Nam observe-
mus sedulo, an non plerumque verum sit: Ideo tenta-
tus, quia non occupatus. Mille diaboli otiosum velli-
cant, trahunt, exagitant, & ad prava stimulant; laborio-
sum unicuique, & velut jam exarmatus. Hinc cum Hiero-
nymo præcipiebant profici. Nunquam non occupatum
diabolus te inveniat.

Ita Dei, liceat sic loqui, primaria est cura, nos ad
opus ducere, & semper tenere occupatos. Ubi sedulus
quis est magnæque operæ, ac laborem perpetuat, ibi
Deus quali sine cura est.

§. II.

Degebat in sacro Parthenone Euphrasia * maximè
sed occultæ sanctitatis Virgo. Hanc diabolus, quia
omnium erat demississima, extremè oderat, & modis
omnibus, quibus licuit, dies noctesque infestabat. Die
quadam Euphrasia, dum hauriret aquam, præceps in
puteum delapsa est, sed casu innocuo; nam fune titula
prehenso suppeticas inelamavit. Ad clamantis vocem
accurrerunt ceteræ, & extraxerunt occultam vi dejectam.
Illa verò jam extra puteum familiariter subridens: Vi-
vit Christus meus, ait, quia non me vinces diabole, ne-
que cedo tibi. Hactenus unam tantummodo hydriam
culinæ detuli: verum ex isto die laborem duplicabo, &
posthac deferam duas. Quod dixit, fecit: Oleum &
operam perdit diabolus ubi labor non tantum non
minuitur, sed augetur. Labores multi tentationes pau-
cæ. Beatus, quem ipse labor, velut importunus creditor
locis omnibus compellat: Heus tu, quando absolves
pensum? Nomina exacturus adsum. Hic pro se quisque
dixerit: Non cedo tibi, diabole; non vinces me. Si ha-
ctenus labori horam unam impendi, imposterum im-
pendam duas. Ita faciam; ita me superi juvent. Sicut au-
tem otium, ita omnes tentationum illecebræ sunt fu-
giendæ. Quemadmodum verò vitiorum, sic & illece-
brarum ad illa discrimen est. Sunt vitia, quæ amarorem
& nauseam propinant, hæc consuetu superanda. Sunt
alia, quæ voluptatem, & nescio, quid melius atque sac-
chari lambendum oggerunt, hæc fugâ sunt vincendæ;
procul abesse, optimum hinc remedium.

A Carthaginiensium bellicus Imperator Hannibal, vir
magni animi, singularis folleræ, manu & consilio fortis
ac bellicosus Romanas vires non unâ, fregit victoriâ.
Fuit, cum Roma tota tremere, tanquam ad portas jam
esset Hannibal. * Sed demum dixit ille bellicosissimus
miserè seipsum exarmavit & perdidit. Quod Annæus
ingemiscens: Vna, inquit, Hannibalem & hiberna solverunt,
& indomitum illum rivibus atque alpiibus virum enervarunt
fomenta Campaniæ. Armis vicit, viciis vicitur est. Nobis quoque
militandum est, & quidem genere militia, quo nunquam quies,
nunquam otium datur. Debellanda sunt imprimis voluptates,
quæ, ut vides, seva quoque ad se ingenia rapiunt. Si quis sibi
proposuerit, quantum operis aggressus sit, sciet nihil delicate, ni-
hil mollior esse faciendum. Id agere debemus, ut irritamenta
vitiatorum quam longissimè profugiamus. Indurandus est animus,
& à blandimentis voluptatum quam longissimè abstrahendus.

Hebræus psalter canit: Rex virtutum dilecti, dilecti.
Chaldæus interpres cum Hieronymo: Reges exercituum,
inquit, fortissimi ac potentissimi cedent ac subientur ditioni
ejus, qui est dilectissimus Deo. Sunt, qui legendum, censeant:
Reges exercituum fugerunt, fugerunt, hoc est, robustis-
simi & ab omni virtute instructissimi valde fugerunt
vel minimas tentationum illecebras. Rex iste David
ejus rei specimen præbens: Deus qui præcinxit me virtute,
inquit, qui docet manus meas ad prælum. Et posuisti ut arcum
ereum brachia mea. Videte regem David pectore leoni-
no ferreum, adamantinum virum. Nihilominus ad-
jungit: Qui perfecit pedes meos tanquam cervorum. Quo-
rum, obsecro, vires tam inauditas videntur frustra con-
cessæ. Et quorsum ferrata brachia? Si pedum celeritas
paretur ad fugam. Ridiculum profus est dicere. Ro-
bustissimus, ferreus, animosissimus sum, armisque mu-
nitissimus; fateri tamen: sed cervorum timidos & fuga-
ces habeo pedes. Hæc vera est fortitudo, Christiani,
hæc vires regie. Nam quedam vitiorum aggressu ma-
gnanimo & conspectu sunt vincenda. Hic manus ad
prælum doctæ, hic area brachia sunt opportunissima.
Sed & alia sunt vitia viscosa, piceata, voluptatem, libi-
dines, gulam ingerentia; huc cervini pedes conferunt
quàm maximè. Fuge igitur, dilecte mi, fuge, fuge non
vivum duntaxat, sed & mortuum, sic loquar, diabolus.
Id certè simulat subinde, ut putari possit mortuus.
Exemplis dicta firmamus.

§. III.

EST, qui diversi loci genium ita calleat, ut possit di-
cere: Hic plerumque aliis detrahitur, & maledici-
tur, hic litigatur, hic luditur, hic potatur, hic amores &
colloquia pessima seruntur, hic chori agitantur, hic la-
sivi mores exercentur, hic nihil boni fit. Fuge hinc igi-
tur dilecte mi, fuge has charybdes & scyllas, fuge loca
nafragis tam infamia, fuge societates & amicitias tam
periculosas, tam noxias. Castissimus Joseph Ægypti
Protex cor habuit leoninum, sed cervinos pedes, libi-
dinis illecebras fugit. Ambrosius hoc fugæ genus mo-
dis omnibus conluadens: Persequuntur nos, inquit, pecca-
torum illecebra, persequitur libido. Sed tu fuge, tanquam fu-
riosam dominam, qua si comprehenderit, nec die, nec nocte re-
quiescere sinit, exagitat, incendit, urit. Iacob fortior in Labano
tentatore, quam in Esau persecutore fugiendo fuit. Fugit Elias
secularem illecebram, & conversionis maculose contagionem,
& impie ac prevaricatoris nationis sacrilegia. Fugiamus, idem eodem
sicut Loth, Sodomitana crimina amplius quam supplicia for-
midans. Nam monitus ab Angelis de futuro incendio cunctaba-
tur. Magis enim pius certa scelerum fugit contagia, qui Sodom-
itanis domum clausit, nec cohabitans, nec cogitans eos, quorum
flagitia nesciebat, & opprobria avertatur, nos fugiens respe-
xit eos, quorum conversationes non desiderabat. Gloriosa hæc
fuga est, fugere à facie peccati.
Hieronymus de suspecto contubernio vitando disse-
rens: Quid tibi, ad, necesse habes quotidie aut perire, aut vin-
cere?

* Post Tre-
bianum,
Dracone-
num, &
maximè post
Cannensem
Romanorum
cladem.
† Seneca
ep. 51. mihi
p. 468.
Psal. 67.
vers. 13.
Hebræa hic
mysteria non
excusimus.
Inter alios
videri potest
Iacobus Ti-
rinus in hinc
locum.
Psal. 17. v. 33.
& 35.
Ibid. v. 34.
Joseph Æ-
gypti pro-
tex habuit
cor leoni-
num, pedes
verò cer-
vinos.
Ambros. 10. 1.
lib. de fugâ
scilicet, c. 4.
mibi p. 226.
Idem eodem
lib. 6. p. 234.
& cap. 9.
pag. 239.
Gen cap. 19.
vers. 16.
Hieronym.
epist. 47.
cere?

Deus mor-
talis variis
laboribus
distinet, ne
certatim ad
vicia.
Cetero
ratione
eius mi-
seriam
centum
illum ille-
cebras.
Mille dia-
boli otiosum
velli-
cant, trahunt,
exagitant,
et ad prava
stimulant;
laborio-
sum unicuique,
& velut jam
exarmatus.
Hinc cum Hiero-
nymo præcipiebant
profici. Nunquam
non occupatum
diabolus te
inveniat.
Oleum &
operam
perdit dia-
bols ubi
labor au-
getur.
Dilectum
perdit ille-
cebras.

§. II.

Ajo Jejunium esse præstantissimum ac probatissimum malis maximis perianandis remedium, quod totis bibliis impensissimè commendatur, frequentissimè præcipitur. Jejunium laudant Angeli. Alii ger è celo tabellarius: *Bona est, inquit, oratio cum jejunio & elemosynâ.* Propheta ac reges jejunium non laudant tantùm, sed & ipsi jejunarunt. *Discipuli Jesu esurientes cœperunt vellere spicas & manducare.* Sed multò magis ablato jam Domino Ecclesiæ doctores, omnesque præci & sancti Patres Jejunium eximia laude ornarunt & usurparunt. Tam virgines quàm conjuges & viduæ Jejunium, quod summè laudarunt, religiosissimè servarunt. Verbo: Omnes amici & sectatores Christi, ob Christum assiduè corpus affligerunt inediâ. Eò Paulina

spectat & gloriario & cohortatio. *In vigiliis multis, in fame & siti, in jejunio multis. Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multâ patientiâ, in laboribus, in vigiliis, in jejunio, in castitate.* Rex David tam crebram tamque rigidam inediâ toleravit, ut de se ipso fateatur: *Genus meâ infirmata sunt à jejunio, & caro mea immutata est ab habitore & corpulentiore vultu in macilentum.* Rex David macrescebat jejunio.

II. Ajo Jejunium esse utilissimum ac saluberrimum non ad animi solum, sed & corporis valetudinem tuendam pharmacum. Imò ausim vel jurejurando confirmare, ex omni pharmacorum numero, Jejunium non tantùm sanctissimum, sed & excellentissimum esse pharmacum. Deus bone, quoties post innumera omnis generis exhausta medicamenta ad unius & solius abstinentiæ atque Jejunii crebriorem usum sanitas est restituta? Vox una omnium eruditorum ac sapientum est, & vel sexcenta testimoniorum millia, ad valetudinem conservandam aut reparandam, nec opportunius quidquam, nec aptius, neque salubrius esse, quàm moderatum jejunium. Moderatum passim appellamus, de die semel duntaxat comedere, & vel pranderè tantùm, vel tantùm cenare. Et quid opus testibus? Apertissimè Ecclesiasticus: *Qui abstinet est, inquit, adjiciet vitam.* Saturitas omnis noxia. Citra saturitatem ergo vescere, & à mensâ cum fame, non cum fastidio surge. *Vitamur, inquit Ambrosius, temperantiâ naturali cibo pro remedio parcius, non pro deliciis redundantius, propter infirmitatem, non propter voluptatem.* Non enim solum adversus nequitiâ spirituales, sed etiam adversus carnem & sanguinem lucta nobis, lucta adversus satietatem, lucta ab ipsis frugibus terræ, lucta cum vino, quo etiam justus inebriatus, quo etiam integer ludæorum exercitus supplantatus est: *lucta cum feris bestibus, lucta cum volatilibus cali, quibus caro saginata non redigitur in servitutem.* Vides, quanta certamina! Terra ergo exercitium est hominis, calum corona. Ob istas igitur tot luctas cum gulâ, ob quotidiana hæc pericula ad principium mensæ præmittuntur preces, ut appetentiâ in escas nimium effundi solita possit refrenari.

Sobrietas & Abstinentia sanitatis, sapientiæ, castitatis, sanctimonie ac longioris vitæ mater: Ingluvis verò & crapula hebetudinis, morborum, libidinis, vitiorum, ac brevioris ævi fecunda parens.

III. Ajo Jejunium esse acceptissimum Deo sacrificium, expeditissimum homini remedium, & adversus diaboli tentationes singulare præsidium ac munimentum. Augustinus hac in re testis locupletissimus, qui certum abstinentiæ modum à Deo sibi traditum asseverans: *Rescimus, inquit, quotidianas ruinas corporis edendo & bibendo, priusquam escas & ventrem destruas.* Nunc autem suavis est mihi necessitas, & adversus istam suavitatem pugno, ne capiar, & quotidianam bellum gero jejunio. *Sapius in servitutem redigens corpus meum. Hoc me docuisti, ut*

A quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. In his ergo tentationibus postus certo quotidie adversus concupiscentiam manducandi & bibendi.

Ergo Augustini sensu alimonia capienda est ut medicina. Quis autem ægrotorum adeo insanit, ut ubi novem glutierit catapotia, quædecim aut novendecim sibi velit porrigi; aut ubi unam potionem medicam exhauserit, mox alteram tertiamve infandi poscat. Sicut igitur ægrotus ad legem sanitatis præcipua, ita nos ad necessitatis præscriptum sumamus alimenta. Hoc suos docet Deus, ruinas corporis reficere, ut Augustinus loquitur, non in cibo voluptatem quærere; non edendi cupiditatem explere, alimoniâ ut medicinâ sumere. Quod non Augustinus tantùm, sed & alii sanctissimè observarunt.

§. II.

B. Otho Babenbergensis episcopus triginta septem annis in mensâ nunquam ad saturitatem comedit. B. Posthumus simillimè à mensâ nunquam satur & ventre pleno recessit; corpus vigiliis, cilicio, jejunio, laboribus assiduè fatigavit. Beatus Hieronymus Eustochio virgini diætâ saturitatis expertem constituens: *Sit tibi moderatus cibus, inquit, & venter nunquam expletus.* Plures quippe sunt, que cum vino sunt sobria, eorum largitate sunt ebra. *Sunt tibi quotidiana jejunia, & refectio satietatem fugiens.* Hæc talis strictior diætâ, non salubrior tantùm, sed & jucundior est vel ipsi corpori: Norum vetus illud

Plus habet molestiarum quàm voluptatum gula. Quod Socrates inter philosophos eximius frugalitatis læctor & præco confirmans: *Qui frugaliter vivunt, ajebat, plus amœnitatis, minus cruciatuum habent, quàm qui genio indulgent.* Certissimum vel ex auro Ecclesiastice Chrysothomos, qui voluptati deditos negans vivere: *An non, ait, simul atque præterit linguam & fauces, voluptas omnino extincta est: sensus quippe in gustu est.* Ceterum post hæc ubi voluptas illa pertransit, magna profus tristitia relinquatur, sive stomacho per crudum acido oppresso, sive qualibet aliâ difficultate laceffente. Ubi ergo tantillum faucis spatium perfultaverit escarum titillatio, jam nulla est amplius oblectatio; nulla voluptas angustissimis his cancellis tota clauditur. Ita omnis ciborum sensus ad palatum terminatur. Idem Bernardus adstruens: *Voluptas gutturis, inquit, vix duorum obrinet latitudinem digitorum, & ejus tam modica pars tam exigua delectatio quantâ paratur sollicitudine, quantam deinde molestiam parit.*

In cellâ quadam, quod ille Phryx fabulator narrat, effuso melle convolarunt muscæ, & ad inemptum epulum avditer sese ingurgitarunt. Sed implicitis earum pedibus & volatu jam negato: Nos miserâ! ajebant, ob voluptatem modicam hic perimus. Ita plurimorum malorum causa plurimis est gula. Rectissimè Musonio: *Fundamentum sapientiæ est continentia circa cibum & potum.* Qui ventri deditus, teste Climaco, temptationem libidinis superare conatur, superis est ei, qui incendium restinguit oleo.

IV. Ajo, diabolus absque jejunio non facillè vincendum. Ambrosius testatissimis moritis: *Jejuna, inquit, si vis vincere. Diaboli verbum est, cum dicit: Homo fortis esto, manduca & bibe, & similis mane.* Noli te tibi credere, non erubescas egere præsidio, quibus non egebat Christus, & tamen ea non negligebat, ut te doceret, dicens: *Caveat, ne gravetur cor vestrum vino & crapulâ.*

Fuit in eremo, quem libido acriùs vellicaret. Is igitur spiritalem patrem accedens: Tibi obsecro, ait, curæ sum & Deum pro me ora. Oravit fideliter & constanter. Post aliquot elapsos dies tentatus rediens: Ora fortius, inquit, nil remisit tentatio. Oravit fortius, sed denuo tentatus diit, & eodem se luto harere non distimulavit. Mirabile est, senex suas preces tam nullius fuisse ponderis. At sequenti nocte oblata ei species illiusmet tentati hominis, qui

Alimonia capienda est ut medicina.

De his duobus vide l. 1. de Jejun. cap. 11. §. 3. Hieron. ad Eustoch. de Custod. Virgin.

Trochae. ver. An Chry. 10. 4. non, ait, simul atque præterit linguam & fauces, voluptas omnino extincta est: sensus quippe in gustu est. Ceterum post hæc ubi voluptas illa pertransit, magna profus tristitia relinquatur, sive stomacho per crudum acido oppresso, sive qualibet aliâ difficultate laceffente. Ubi ergo tantillum faucis spatium perfultaverit escarum titillatio, jam nulla est amplius oblectatio; nulla voluptas angustissimis his cancellis tota clauditur. Ita omnis ciborum sensus ad palatum terminatur. Idem Bernardus adstruens: Voluptas gutturis, inquit, vix duorum obrinet latitudinem digitorum, & ejus tam modica pars tam exigua delectatio quantâ paratur sollicitudine, quantam deinde molestiam parit.

Esopus parte 1. fab. 31. pag. 34.

Muson. l. 1. de Alimonia.

4. Diabolus absque jejunio non facillè vincendum.

Luc. 4. in c. 4. Luca, mihi bescas egere præsidio, quibus non egebat Christus, & tamen ea non negligebat, ut te doceret, dicens: Caveat, ne gravetur cor vestrum vino & crapulâ. Luc. cap. 21. vers. 34.

Eremita quidam jejunio à libidinum tentatione liberatus est. Mirabile est, senex suas preces tam nullius fuisse ponderis. At sequenti nocte oblata ei species illiusmet tentati hominis, qui

Idem ferè contigit Senensî Virgini Catharina, quæ
 demonum in turpissimas qualque species se transfor-
 mantium pugnam sustinens, vix ullo loco, ne facro qui-
 dem potuit consistere, quin sæda illa monstra obscæ-
 nos gestus oculis, impuras voces auribus ingererent,
 exorsq; nuptias & detestanda flagitia suaderent. Multo
 tēpore molestissima hæc probatio duravit. Illa interim
 corpus jam notis supplicis afficere non cessavit. Nec
 demonum minæ desierunt. Fuit qui vociferaretur.
 Non cessabimus, quod probè nôris, te dies noctesque
 infestare, dum nobis consentias. At illa è cælo firmata:
 Has, inquit, molestias omnes pro Domino Jesu perpe-
 ti, jucundum mihi erit, quamdiu illi visum fuerit. Pla-
 cuit Christo tam prompta virginis ad divinos nutus
 conformatio. Mox hostilis cacodæmonum acies in fum-
 um abiit. Jamque Christus spectatoris personâ positâ,
 solatoris induit. At illa fordidum priorem, quas cogita-
 tionem volverat memor, ac pudicè metuens, ne iis ani-
 mum contaminasset, in has voces erupit. Ubi obscuro,
 mi Domine, fuisti, cum animus meus tot spurciis sca-
 teret? Cui Dominus: In corde tuo. Catharina denuo:
 Et qui fieri potuit, ô mi amantissime Jesu, ut esses in
 corde meo tot sædis cogitationibus infecto? sed re-
 sponsum tam candidè quærenti: Cogitationes illæ gau-
 diumve an mœrorem tibi pepererunt? Mœrorem sum-
 mum, ait illa. Atque hoc, inquit, consolator, effecit
 mea præsentia, quâ destituta, spurciis illis fuisse oble-
 scata. Conari talia repellere, nec posse, mœrorem ad-
 fert. Nec ego pœnis, sed voluntate pœnas fortiter per-
 ferente delector. Neque tu tuâ, sed vitæ meâ certasti.
 Dilatum tibi præmium differendo crescat.

S. I. I.

Hic opportunè possim attexere? Abbatem Pæme-
 nem, * interrogans quispiam è religiosis asceris:
 Quid faciam, mi Pater, ajebar, & Impudicitia, & Ira-
 cundia tentationes me graviter exercent, quid faciam
 obsecro? Cui prudenter Pæmen respondit: Quid fecit
 David, cum veniret leo vel ursus, & tolleret aristerem de
 medio gregis? Percutiebat, suffocabat, interficiebat
 illos. Ira tu quoque, mi frater, leonem tuum, tuam ira-
 cundiam percute submissione, suffoca mansuetudine,
 ursum tuum, carnem tuam in libidinis pronam labo-
 ribus & jejuniis exatma. Ira cum his leonibus & uris
 ludendum. Optimè dixit Petrus Chrysologus: Nemo
 quasi concretis sibi vitis obsequatur, & quod est criminis, esse
 pure nature, sed sumat cum Christo arma jejuni, criminum
 propellat impetus, prosternat castra vitiorum, ut de ipso auctore
 mali sumat, Christo dimicante victoriam. Diabolo victo vitia
 nihil valebunt.
 Marcus eremita, vir centum annorum, edentulus,
 capularis senex, qui vetus & novum testamentum me-
 moriâ complexus, homo mitissimus, & ad omnem tem-
 perantiam excoltissimus, quando se solum credidit, se-
 cum ipse & cum diabolo auditus est disputare. Seipsum
 graviter objurgans: Quid tibi, ajebar, amplius possis,
 καλονογε*, an nondum gula tuæ satisfactum? Ecce jam
 vinum bibisti, & Deum glutisti. Num plura vis, Πολυ-
 φάγε? † An necdum satiatus venter Κοιλιδάει? * Hæc
 sibi met vit temperatissimus occentavit. At verò caco-
 demonem irridens: Abi, ajebar, abi à me diabole, con-
 sensuisti mecum in dissenionibus & jurgis: fecisti me
 bibere vinum, & sumere oleum, ita me reddens volu-
 ptarium, & corpus meum delicatum. Num aliud ali-
 quid tibi debeo? Nil apud me invenis, quod diripere
 possis. Inimice hominum recede, amplioem prædam
 frustra expectas, recede. Seipsum rursus extimulans:
 Adesdam, inquit, ô nugaror, in canicie vorator, in sene-
 ctute heluo. Quamdiu tecum ero? quamdiu te patiar?
 Hæc Palladius, ut ipse narrat, ad tugurioli fores clam
 lautans, Marcum & cum diabolo & secum altercantem

A audiit, & in suos profectus traxit. Non omnis culpanda est
 tentatio, inquit Augustinus, quia & gratulanda est, quâ sit
 probatio. Et plerumque aliter animus humanus sibi ipsi inno-
 tescere non potest.

Evagrius qui scripsit Ἀντιεργητικά, * seu tres libros,
 quibus omnigenam artem docet adversus dæmonem
 utendam, hic ipse tamen gravissimas tentationes dæ-
 monum non evasit. Cum enim cogitationibus sordidil-
 simis impugnaretur, totâ nocte, licet austeria hiems
 esset, in puteo constans perstitit, ut congelaret. Ars sanè
 valida sed acerba his tentationibus vincendis. Idem hic
 Evagrius, cum eum etiam blasphemiam spiritus lacesse-
 ret, diebus quadraginta nullum tectum subiit, à muscis
 & culicibus miserimè vexatus. Et quamvis antea vitam
 egerit delicatam, in solitudine tamen pluribus annis die
 uno ultra unam panis libram non comedit, nec ultra
 olei sextarium trimestri toto insumpsit. Non ergo hic ora-
 tur, inquit Augustinus, ut non tentemur, sed ut non infera-
 mur in tentationem: tanquam si quispiam, cui necesse sit igne
 examinari, non oret, ut igne non contingatur, sed ut non exur-
 tur. Vasa enim figuli probat fornax, & homines justos tentatio
 tribulationis.

Tragicum profus est, & perquam horribile, quod
 subjungo. Apud Geldenses urbe Durborcenli juvenis
 eò prolapsus est spurcissimæ libidinis assuetudine, ut
 omnem sui emendationem desperarit. Principiis non
 obstetit tentationibus, cum etiâ num facile posset, non
 repugnavit: ita demum in eam vitiofitatis voraginem
 præcipitatus est, ut ipse sibi facultatem emergendi ade-
 merit. Vivebant adhuc in illo juvene quædam scintilla
 pietatis, quas ille tamen suis nequitiis velut copioso
 cinere sopivit & extinxit. Conscientia labes ac vulnera
 patefecit sapius, sed ad pristina identidem relapsus nul-
 lum seriæ pœnitentiæ, dedit specimen. Quem sacerdos
 demum officii Christiani commonefaciens: Mi fili, ait,
 hæc in confessionis sacramento sapius exposuisti, & unâ
 emendationem promissisti, sed nulla sequitur, usque &
 usque redis ad vomitum. Ego retandem, quod pars of-
 ficii mei est, noxis absolvere non potero, nisi pedem
 revoces & abstineas vitio jam toties deplorato. Ego
 quidem vel etiam hac vice peccatis te solvam, si qui-
 dem status setid resipiscere; sed cave redeas eodem sce-
 lere obstrictus, ne facere cogar, quod facturus sum vel
 invitus. At juvenis in crocodili lacrymas solutus. Quid,
 Pater, te diutiùs, inquit, vanis promissis fallam, & pro-
 mittam, quæ præstiturus sim nunquam. Ut scias, ea vis
 est tentationis, ut si hinc hiantes inferos, & toros dia-
 bolorum exercitus in me ruituros cernam, illinc assueti
 criminis occasionem videam, me sanè cohibiturus non
 sim, quò minus ad objectas voluptates tuam, etiam si
 certò sciam à diabolis ad inferos me rapiendum. Do-
 leo, sed veritatis abstinere nequeo. Jam actum est. Viam
 non video, quâ emergam. Nimis vehementer trahit
 tentatio; resistere non possum. O miser, potuisses, si vo-
 luisses. Nemini ad salutem præclusa est via, inire eam
 cupienti. Nec unquam nimis serum est resipiscere, dum
 vita est. Sua humanæ voluntati libertas semper cōstat.
 Pars bonitatis magna est, velle bonum fieri. Quid tibi opus est,
 inquit Seneca, ut sis bonus? Velle. Quod Chrylosto-
 mus clarissimè demonitans: In te est, inquit, ut possis,
 quia in te est, ut velis. Quia Zachæus idcirco potuit, quia vo-
 luit. Ita enim velle efficit posse, ut efficit nolle non posse. Magna
 enim vis est voluntatis, que nos efficit posse, quod volumus: & chæo, sine
 non posse illa, que nolumus. Et ex voluntate nostrâ divinitus m. p. 1174
 celebratur judicium, ut homo quidquid nunc voluerit, eligat,
 & quod elegerit, ex eo ipso judicio celesti subiaceat. Nec
 enim quisquam poterit excusari, quasi voluerit, & non potue-
 rit; cum constet eum idcirco non potuisse, quia noluit: ut no-
 lens, volentis exemplo, damnetur, & volens voluntate propriâ,
 quia implevit, que voluit, muneretur. Itaque nulla tentatio
 tam gravis esse potest, quam vincere non possit, qui se-
 ferid velit.

riò velit. Quem verè peniter peccasse, non solum commissis noxis à Deo veniam, sed etiam ne eas denuo committat, opem obtinet largissimam.

Sed hæc est libidinis & luxuriæ expavescenda nequitia, quem ea semel robustius illaqueavit, non facile amplius dimittit, nisi ligatus rumpat hæc vincula serio conatu. Hic opus est vi. Languidè velle nolentis est.

Præclare dictum à priscis: Voluntariam prædam, diabolus etiam sine viis expectat. Cave, quisquis es, Asinodæum libidinis præsidem. Halitus ejus, quod Jobus dixit, prunis ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur. Dæmonis ad libidinem instigantis, non solum teret & pestilens est anhelitus, sed adeo acer & igneus ut humanam mentem sædi amoris incendio nimium quantum inflammer. Igitur tentatio, monente Paulo, nos non apprehendat nisi humana. Quod Gregorius Magnus explicans: Ac si aperte diceret, inquit, Humanum quidem est tentationem in corde perpeti, demoniacum vero est in tentationis certamine & in operatione superari.

Job cap. 41. vers. 12.

1. Cor. c. 10. vers. 13.

Greg. par. 1. Pastoral. cap. 11. mibi pag. 110.

Climac. gra. du 20. mibi pag. 195.

Cassian. collat. 19. cap. 16.

Joannis Climaci sententiâ, vitio nullo ita delectantur dæmones, ut factore luxuriæ, & nostri corporis inquinatone. Hic Cassiani salubre monitum: Impurius affectus recordationem vel tenuissimam minimè admittendam.

§. III.

B. Vincentius Ferrerius. Spiritus die 5. Aprilis, è Petro Rautiano Panormitano, de vita Vincentii, c. 2.

B. Vincentio Ferrerio diabolus se spectandum præbuit venerandi senis habitu, barbâ ad usque genâ promissâ, sed è consilio quod suggererat, coluber tortuosus est agnitus. Sic autem loquebatur larva stygia: Ego, ajebat, unus sum è priscis patribus, qui Egypti solitudinem annis compluribus magnâ vitæ austeritate habitavi. Juventutem ad Mundi leges inter delicias & voluptates exegi. Hinc senectutis vera & constans penitentia est, secuta. Tu igitur mihi seni tor aporum ulu pollenti turò crede, & piæmaturam, quam orsus es corporis castigatorem defæcato senio reserva saluberissimo consilio. Paratissimam habemus Dei veniam, vel ad unicam penitentis voculam. Vincentius è dictis stygiis fraudes subodoratus: Jam novi, ait, antique serpens, tuos sibilos. Abi, nihil persuades. Deprehensum se cernens dæmon non sine factore ac ejulatu grandi evanuit. Sed brevè recitit Avernalis hic lavernio, solâ voce tectus. Dum enim precaretur, Vincentius, velut è cælo missam vocem audit: Non omnes possumus esse virgines. Hoc voluit Acheronticus impostor, Vincentii decreterum in servandâ castimoniâ expugnare. Hic athleta Christi ardentis precari, divinæ Matris Virginis patrocinium ambire, & auditæ vocis sensum poscere sita demum audiit non fallax, cælestis monitum: Tu autem cautus esto, & animo constanti perseverato: Virginitas sine luctâ & pugnâ non defenditur.

B. Ignatius Lojola.

B. Ignatius Lojola postquam difficili peregrinatione in Palæstinam defunctus in Hispanias rediit, non sinit consilium, reliquam ætatem in literarum cultu degere: nempe si quam Orbi laboranti opem ferre, Deoque impensius obsequium probare veller, intelligebat esse cum studio virtutum subsidia scientiarum etiam conjungenda. Proinde annos jam natus triginta tres aggreditur prima linguæ Romanæ elementa condiscere: eamque ob rem in disciplinam se Hieronymo Ardebalo tradidit, viro probè in paucis & humano, grandis prætextatus. Hic verò minimè otiosus artifex infernus, sed futuri sagax, magnis conatibus hoc sibi agere sumpsit, ut hæc Ignatii cæpta quàm primùm impediret. Eam ad rem conficiendam, in variis se vultus identidem abdere, aliâque fraudes ex aliis ducere nunquam omittebat, in hunc præcipuè adversarium ingeniosus. Cum enim Ignatius notinum & verborum inflexiones memoriæ mandare laboraret, tanto splendore illustrabatur animus ad capienda cælestia, ut novi nihil

posset ediscere, & quod jam antè memoriæ traditum erat, facile totum efflueret. Neque videbatur Ignatius omni studio animique contentione tam amenas & sublimes cogitationes posse excludere. Ita novitate tantum luminis percussus: Quid hoc rei est, inquit, cum oro, cum exomologesin obo, cum Eucharistiam sumo, cum totus ad divinam vigilare contendo, tantum divini luminis se neutiquam offert; cum tracto puerilia, & de Deo propter Deum non cogito, tam speciosa imaginis, tam miræ illustrationes menti occurrunt. Agnosco callidissimi hostis solitam vafritiem, agnosco nequissimi veteratoris fimbriatas fallacias: à descendis literis avocare nititur. Ut igitur diaboli à studiis nequiter avocantis consilium eluderet, præceptorem suum adiit, eique dæmonis tentamenta exposuit, & novam in proximum biennium assiduitatem pollicens (modò panis & aqua in victum suppetat) fidem suam obstrinxit. Unâ ad præceptoris pedes se abiciens, etiam atque etiam rogavit, ut sese haud aliter atque puerum, sicubi minis diligens deprehenderetur, castigaret. Ita ille tantò maxime in incertis pergebat, nec patiebatur, ut ullam aliquando studiorum omissionem stygiis larvis gratificatus videretur.

Altissimus est tentator ex orco, qui non refugit, per dispendia etiam lucrari. Quemadmodum is, qui latunculis ludit, subinde locum adversario cedit, & unum aliquem latunculam è suis auferri sinit, ut ipse duos aut plures subducatur collatori: ita diabolus honesta suggerit & utilia, ut iis tegat noxia, voluptates offert, sed tectas, ita perituras, ut tanò facilis rapiat æternas.

Josaphatus regis Abenerri filius inter puellare famulitium, quod ei pater nequissimo consilio adhibuit, de Castitatis constantiâ gravissimè tentari cœpit. At ille sibi auxiliatore Deum statuens, preces sub vesperam cœptas, ad solis ortum perpetuavit, & unâ vim tentationis omnem excussit.

Edmundus Cantuariensis Præsul etiamnum adolescentens ab impudicis feminis ad improbos amores læpitius blandissimè invitatus, admirandâ semper constantiâ repugnavit. Semel etiam virgis insidiatricem excipiens ad frugem corexit.

Pari modo Bernardinus Senensis, cum jam præsentis periculo perdende pudicitie stringeretur inter angustias & preces, hoc unum reperit consilium: Flagro, quod ad manus tunc erat, invitantem feminam exceperit, ut omnem in eâ libidinis ardorem exinixerit.

§. IV.

Martinianus non procul Cæsarâ Palæstina in eremum juvenis secedens à perditâ muliere ad flagitium provocatus jam consenserat lupæ. Subitò ipse sui memor & tribunal cæli metuens raptim mediâ casa è sparsis samentis flammam excitavit, eamque nudis pedibus semel iterumque insiliit, dum ambustum eum doloris acerbitas humo affligeret. Septem ipsos menses inusta pedum vulnera tenuerunt decubentem. At ager interim ex hac victoriâ tantum percepit gaudii & voluptatis, quantum ea mulieri primùm admirationis, dein pudoris attulit & emendationis.

Haud aliter Joannes Bonus Mantuanus incendium libidinis incendio doloris animosè repressit. Nam affilâs cuspidatas unguibus infixit, & manus sic armatas lapidi allisit summo doloris sensu. Adfuit Deus tam legitime certanti, eumque solatus in somnis: Confide, ait, perseverabis.

Sara Thebaidis Antistita tredecim annis secum ipsa Sara Thebaidis Antistita & contra diabolum acerrimè luctata est orationibus assiduis. Nec tamen ut non impugnaretur, sed ut vinceret, oravit. Sic autem opè divinâ vicit, ut diabolus cogere vel invitus proclamare: Vicisti, Sara, vicisti. At illa nil penitus laudis sibi vendicans: Non ego te vici,

Josaphatus Regis Abenerri filius Cantuariensis Edmundus Senensis Martinianus Joannes Bonus Sara Thebaidis Antistita

vici, aiebat, sed Dominus meus **JESVS**. In omni tentatione ad divinam opem confugiendum; omnis victoria Christo soli adscribenda. Uti Joabub regi David civitate Rabbath jam expugnanda nuntians: *Obfide civitatem, inquit, & cape eam; ne nomini meo adscribatur victoria.*

Conon Alexandrinus castimoniam amantissimus sacerdos rebellionem tamen carnis non ignoravit. Et quamvis eum ad certamen animasset divina vox: Tolerans & perseverans: Nihilominus ille velut familiariter cum celo expostulans: Auxilium, aiebat, promissum sapius non respondet, prout putabam. Ergo mutandus mihi locus evitandis tentationibus tam infestis. Jam abitu Joannes Baptista viri hujus tutelaris divus se objecit cum his vocibus: Si averfariis pugnam, perdidisti coronam. Conon igitur refumpro animo id egit, non ut feriretur pugna, sed ut potiretur victoria, & non ut privaretur coronâ. Non meretur miles donativum & stipendium, qui detrectat prælium.

Gregorius Nazianzenus vir sanctissimus illibatam virginitatem à puero non difficulter tuitus, jam fenex & podagra & aliarum ægritudinum molestiis vexatus, à diabolo nihilominus variè impugnat, illum ipsum castimoniam florem multis lacrymis, precibus, vigiliis, jeuniis, meditationibus, aliisque corporis rigoribus, quod de seipso testatur, non sine grandi luctu defendit. Nimirum ita disponit Deus, ut exercitior miles quanto plus sperat honoris, tanto plus subeat laboris, quam tiro qui etiânum expallefcit, cum suum spectat sanguinem. Ita veterani milites illi se gesserunt. Antonius Magnus ultrius gehennæ flammam, solitudinis squalorem, tolerantiam inedia libidinum igni opponit. Benedictus seipsum inter urticas & verpes volutat, ut malos animi æstus sopiat. Franciscus nives tractat, ut calorem mentis noxios extinguat, Thomas Aquinas rapto ex ignibus titione pugnat, Bernardus ob incautiores aspectum frigidissimo se stagno merfat. Wolstanus feminæ ad flagitium allectanti colaphum infligit. Hieronymus repugnanciam carnem hebdomadarum inedia domat, precando diem nocti jungit, lacrymas fundit, peccus tundit, vigilias extendit, dum reluctantem & invitum somnus opprimat, & ossa malè sibi hærentia nudâ humo alternat. Nora cano. Sed nec recentia desunt triumphati tentatoris exempla.

S. V.

Ingolstadtii adolescens amplius animum juges stimulos perpeffus, quibus ad spurcas voluptates adigebatur, nullam interdum noctuque quietem capiebat. Legit is Beati Aloisii Gonzagæ res gestas, & preces ei quædam nuncupavit suimet vigilans custos. Brevi refrinxit incendium.

Alius è divinæ Mattis Virginis fodalitio clam admotus facibus in flagitium agebatur. Ter illum nocturno molitione Orcus impetiverat; jam in virum procerus; mox intra pulsionis modum contactus; denique virgine assimulatâ nihil virgineum meditabatur. In his angustis deprehensus juvenis, quidquid armorum habuit, hosti objicere; Præsidentem suam aliquando ingeminare; rursus cruce pectora notare velle, sed irritò fermè conatu. Nam torpebat exanimis pollex, & manus nihil virium retinebat. Ad ultimum lingua suppetas ruit, ut cum ardentè bis tève inelamasset, (Domine **JESVS**) redirent manus ad officium, & Sirenum ora in fumum dilaberentur. Nec restinctum tamen eâ fugâ incendium est; sed viventibus adhuc flammis miserè conflagravit. Lecto igitur sese corripit, abjectisque humi verberibus castigate corpus incipit. Sumptâ de se voluntariâ pœnâ; cum per horam extra plumas decubisset, tandem ab omni incendio liber triumphavit. Subinde vi planè opus, & violenti rapiunt illud: quod Christus Agonothera proposuit castitatis præmium. Necesse est, ut ad omnem

Tom. II.

A hostis occursum hinc parati fortiter agere. Pacis tempore consilia belli tractanda sunt: *Quia cum dispoitione mov. c. 24. vers. 6.*

Philopæmenes Megalopolitanus Dux Græciæ præcellentissimus tantum abfuit, orotus aliquando fuerit, ut cum solus iter faceret, aut deambularet speculabundus, occurrentium locorum litum contempleretur, seipsum ita explorans: Quid si tibi exercitum ductanti hostis hic fiat obvius? Aut à lateribus eò repente velut ex insidiis confurgat? quâ figurâ aciem instrues? Continendus miles, an illico signa inferenda? Quod si continendus, quomodo præfidiarios locabis, ut subsidia dispones? Fecit ejusmodi meditatio, ut in præstantissimis Græciæ ducibus Philopæmenes sit demum celebratus. Ita planè animus ad excipiendas tentationes parandus, & ante pugnam serid commeditandum. Quid si talis aut talis me tentatio invadat, quid opus facto? quomodo me geram? quibus armis resistam? quibus auxiliis hostem repellam? Hinc ad bellum studium, hinc animus crescit: hinc nascitur in tentatione constantia, quam in optimis pugnantibus illis spectamus. Castissimus Joseph in impudicæ dominæ manu pallium relinquit: Bartholomæus non pallium solum, sed & pellem pro Christo impendit pugne; peccus Agatha, dentes Apollonia, oculos Lucia, multi capita, Ignatius Antiochenus, Jacobus Intercisus, aliique membra omnia. Et juvenis ille fortissimus, qui, Hieronymo teste, in hortulo amantissimo inter flores ad lectulum plumis mollissimum nexu serico blandè alligatus à formosâ pellice omnium blanditiarum genere ad amores improbos stimulatus, quam generosè tamen restitit, quam viriliter pugnavit, quam gloriosè vicit? suam namque libertatem captivus etiam & inter vincula invenit. Cum enim manibus pedibusque vincis negaretur omnis ad pugnam motus, nec alia arma ulla suppetere, fauce pro pharetrâ, lingua pro telo usûs, suam ipse linguam suis dentibus præmorfam in lupæ os impurum expuit, victoriâ multo illusterrimâ, æternum prædicandâ.

Ita olim tentatio ignem experta est in Mutio, paupertatem in Fabricio, exilium in Rutilio, tormentum in Regulo, venenum in Socrate, mortem in Catone. Ita Christiani sanguinis heroës ac heroides causâ meliori fidem suam inter tentationes acerrimas Christo suo probaverunt: *Ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres; lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, verè fortes facti sunt in bello. Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se.*

Hebr. c. 11. vers. 34. 36. & 37. Sap. c. 3. v. 5.

EPILOGVS
DICTORVM DE
TENTATIONIBVS.

Antonius Magnus vitæ jam peractæ additus Epilogum, ad suos versus: Vos, inquit, ô viscera mea admoneo, ne tanti temporis laborem repente perdati. Varias dæmonum nostros insidias; vidistis eorum & impetus feroces & vires effeminas. **JESVM** suspirate, & credulitatem nominis ejus vestris figite mentibus, & certâ fide universi dæmones fugabuntur. Si alacres fuerimus in Domino, & futurorum honorum cupido nos succenderit; si semper omnia manibus **DEI** committamus, nullus dæmonum ad expugnandum valebit accedere. Una est ratio vincendi inimicum, lætitiâ spiritualis, & animæ semper cogitantis Dominum jugis recordatio.

Hæc morientis optima cohortatio tentatis crebrius instillanda. 1. In tentatione **JESVM** inelama. 2. Omni instillanda.

Q 99 2

Arhanasius in ejus vitâ, cap. 20. & cap. 58. apud Rosveyd. mibi p. 47. & 59. Haec voces gemine: **Domine** **JESVS**: plane sunt aurea, et si sint sola, in omni tentatione usurpanda.

Cohortatio tentatis crebrius instillanda.

nia divinæ providentiæ committe. 3. Futuras celi voluptates considera. 4. Alacer & latus resiste, contemne dæmonem, & vicisti; Fuge omnem libidinem, & tua est palma.

S. I.

Deut. c. 33. v. 26. & 27. Pollicitus olim Moses: Non est, inquit, Deus alius, ut Deus rectissimus, ascensor celi auxiliator tuus: Ejicet à facie tuâ inimicum, discedet, conterere. Tu tantum occasiones & pericula peccandi fuge. Quis enim miserebitur incantatori à serpente percusso, & omnibus qui appropriant bestis? sic & qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus est in peccatis ejus. Vir iniquissimus tentator diabolus, peccata illius sunt tentationes, & peccatorum, quas offert, occasiones. Tu cave hunc virum ultro comiteris, cave peccandi periculis teipsum ingeras & involvaris. Quis enim miserebitur tui, si loca illa calque domos frequentes, in quibus tentari soles, si cum feminis familiaris ac blandius colloquaris, si mesendas, symposiola, & omne forum escarium tam cupidè secleris, si in omnem oculis licentiam indulgeas? Si legas, si spectes, si audias impudica, & hausto veneno gaudeas. Quis miserebitur tui, si taurum, si serpentes, si leonem sponte tangas & ledaris? si ames hæc pericula, peribis in illis. Qui tentationi causam dat, culpâ non vacat, multo minus, qui è tentatione non in vitus oblectationem percipit, quamvis ei non consentiat.

Hebr. c. 11. v. 27. Fide reliquit Egyptum. Rex David civitatem fugit, & in solitudine mansit, ut Achitophelis perfidiam exiret; Josephus Christi nutritius Judæam fugit, ut insidias Archelai declinaret. Quisquis es, vel umbram peccati fuge. Cum peccandi occasiones & illecebras non vitamus, cum tentationibus tam facile cedimus, illud Judithæ ad Acheronticum Holofernem usurpare poterimus: Et non latuit vel unius canis contra te. Gregorio teste dimissus sibi, cujuslibet tentationis aurâ rapiatur. Miser iste impeditur, & non resistit, diripitur, calcatur, venditur, & nil contra mutit. Sed cur, ô ignave & deses homo, pugnare non vis? Hic fanè aliud non habes dicere quam inertissimum illud: Nolo laborare, nolo carnem fatigare, nolo gremium suis commodis fraudare. At verò, qui pugnare non vult, non vult vivere, non cupit vincere, recusat coronari. Ad pugnam promptissimus fuit, qui dixit: Proba me, Domine, & scito cor meum, & vide, si vitia iniquitatis in me est.

De totâ hominis vitâ verissimè pronuntians Augustinus: Vita nostra, inquit, in hac peregrinatione non potest esse sine tentatione: quia profectus noster per tentationem nostram fit, nec sibi quisquam inderescit nisi tentatus, nec potest coronari, nisi vicerit, nec potest vincere, nisi certaverit, nec potest certare, nisi inimicum & tentationes habuerit. Hoc scio, quia tentatio est vita humana super terram. Neque verò Jobus dixit: Mutæ sunt in hac vitâ tentationes, sed, tota hæc vita tentatio est necessissima. Deus meus, clamat Augustinus, libera nos ab adversario nostro quotidiano, qui sive dormiamus, sive vigilemus, sive comedamus, sive bibamus, sive quodcumque opus operemur, omnibus modis instat die ac nocte, fraudibus & artibus, nunc palam, nunc occultè, sagittas venenatas contra nos dirigens, ut interficiat animas nostras: & tamen, Domine, pessima insania nostra: quia cum continuo videamus contra nos draconem ore aperto paratum ad devorandum, nihilominus dormimus, & lascivimus in pigritiis nostris, tanquam securi ante eum: qui nihil aliud desiderat, quam ut nos perdat. Inimicus ut occidat semper vigilat sine somno, & nos ut custodiamus nos, nolumus evigilare à somno. Ecce tetendit ante pedes nostros laqueos infinitos, & omnes vias nostras variis replevit decipulis ad capiendas animas nostras. Et quis effugiet? Laqueos posuit in divitiis, laqueos posuit in paupertate, laqueos tendit in cibo, in potu, in voluptate, in somno, & in vigiliâ: laqueos posuit in verbo & in opere, & in omni vitâ nostrâ.

Tota igitur vita non solum tentationibus referta, sed

A tentatio est assidua. Sed forsitan quæras: Quæ autem tentatio est omnium gravissima? Nullam habere tentationem, si epim, ait Augustinus, nunquam tentaris, nunquam probaris. Nōne melius est tentari & probari, quam non tentari & non probari? Tentatio non est peccatum, Hieronymo teste, sed peccati initium. Non enim sensu tentationum vincimur, sed consensu. Suaviss est autem vicissè tentationem, quam consensisse. Porro crebra tentationum victoria illustre Prædestinationis argumentum est. Pollicetur Veritas: Vincenti dabo manna absconditum. Si cui de singulis in tentatione victoris promitterentur centum aurei, quis non paratissimus ad pugnam, quis non animosissimus in hostem iret? quis non ad sanguinem usque resisteret? O sordidissimi mortalium, ne dicam, ô stultissimi: si pugne præmium, si victoriæ donativum ponerentur centum aurei, nec pugnandi alacritas, nec vincendi cupiditas ulli decisset? Hic verò cælum proponitur, felicitas æterna promittitur victori, & eâ quidem fide quæ nesciat fallere: Promisit enim, qui dixit: Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Hinc inquam, vincenti promittitur cælum, & tamen ignavissimè agimus. Opulentissimus promissor Christus divitiis & deliciis immortales, sempiternas pollicitus est, vel seris solùm volenti vincere, & tamen ætiamnum torpemus atque læpissime nec vincere volumus, nec repugnare. Ignavia foedissima & vel sola inferis digna. Pro centenis aureis, pro auri librâ unicâ vitam discrimini obijcimus, & sanguinem prodigimus, pro cælo, pro thesauris infinitis æternum possidendis languidissimè agimus, marcemus, & scitamus frigidissimè Christiani. Nunquid non ita est, a dicit Dominus. Nota sunt Christi hortantis verba: Fili, non te frangat labores, sed mea promissio in omni eventu te roborat & consolatur. Non diu hic laborabis, nec semper doloribus gravaberis. Modicum est & breve, omne quod transit cum tempore. Age quod agis, fideliter labora, ego ero merces tua. Sustine viriliter contraria: digna est huic omni & majoribus præliis vita æterna. Si quæris in hac vitâ requiem, quomodo pervenies ad æternam? Non ponas tantam requiem, sed ad magnam patientiam. Pro amore Dei & bes omnia libenter subire, labores scilicet & dolores, tentationes, anxietates, necessitates, infirmitates, injurias, oblationes, reprehensiones, humiliaiones, confusiones, correctiones, & despectiones. Has probant Christi tirone, hac fabricant celestem coronam. Ergo, quod Jobus monet, memento belli. Quomodo autem hoc bellum sit gerendum, diversas supra præceptiones dedimus. In auctarium memoriæ firmandæ, has breviores, quas Joannes Picus Comes Mirandulanus * tradidit, apponimus.

S. II.

Duodecim Regule in Tentationibus observandæ.

I. Si via virtutis videatur aspera, si molesta & difficilia, Sapientissimo Ecclesiastæ: Cuncta res difficiles.

II. Quanta in gratiam mundi, corporisque tui & agis & pateris? Nihilne pro Christo agere, nihilne vis pati? Paulus præcipiens: Humanum dico, inquit, propter infirmitatem carnis vestre: sicut exhibuisti membra vestra immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem.

III. Stultum est credere ad cælum sese aliter quam Terra vi perventurum. Clarum nimis Christi pronuntiatum: Violenti rapiunt illud.

IV. Conare quàm maximè potes, conformis fieri imaginis filii Dei. Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.

V. Fiduciam summam in Christum auxiliatorem jacta. In eo enim, ait Paulus, in quo passus est ipse & tentatus

Psal. 138. vers. 23. Aug. tom. 8. in psal. 59. mibi p. 249. Profectus noster fit per tentationem. Idem in ps. 118. mibi p. 549. Vita hæc teratio est meritissima. Aug. tom. 9. Soliloq. c. 16. mibi p. 378.

lib. 1. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

Aug. tom. 1. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

potens est, & eis qui tentantur, auxiliari. Hortatur & ipse A
Christus: Confidite, ego vici Mundum.

VI. Superatâ tentatione unâ, expecta aliam. Quo-
niam per multas tribulationes (& tentationes) oportet nos in-
trare in regnum Dei; non per unam tantum, aut alteram.
Nam, In omnibus tribulationem patimur. Qui autem perseve-
raverit usque in finem, hic salvus erit.

VII. Non vincendus tantum diabolus, sed etiam
illius oppugnatio ad utilitatem trahenda, ut sit salus ex
inimicis nostris. Exempli gratiâ: Superbiâ tentatio Hum-
ilitatis sit commonitio; irritamentum gula causa sit
abstinentiæ; lenocinium lasciviæ, stimulus sit pudicitie.
Ita diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

VIII. Sic pugna, quasi post pugnam habiturus sis
pacem perpetuam; sic vince, quasi mox iterum pugna-
turus; demon non feriat. Dum autem luctaris & pug-
nas, Christum crucifixum non tantum cogita, sed am-
plexare, stringe, cruentos pedes osculare. Et scias inter
Christum & diabolum te stare medium, ut pro alterutro
pronuncies, & vel Christi, vel diaboli partes defendas.
Vociferatur olim Elias: Si Dominus est Deus, sequimini
eum: si autem Baal, sequimini illum. Si Christum amas, pro-
pugna Christum. Si tuus Dominus est diabolus, diabo-
lum ergo sequere.

IX. Peccati occasiones semper fuge. Hesiodi scriptum
est: Si juxta claudum habites subclaudicare discas. Fuli-
gine notabitur, qui culinam frequentat; farinâ volaticâ
conspersetur, qui molendinam non vitat; peccato vicini-
ssimus est, qui peccandi occasiones non declinat. Ille-
cebrofius veri nihil potest dulcedine vitiorum. Qui teri-
gerit pecem, inquinabitur ab eâ.

X. Principiis occurre. Fleste ramum dum tener
est; jam validum non flectes sed franges. Ita puerilem
indolem maturè corrigendam morans Siracides: Curva
cervicam ejus in juventute, inquit, & tunde latera ejus, dum
infans est, ne forte induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor
anima. Ita tentationi, antequam invalescat, obfiste: irro-
boratam difficillimè aut nunquam expelles. Ergo, velo-
citer spolia detrahe, citò prædare. Tentationem quamcum-
que principio sui exarma, aut amissus est victoria.

XI. Conare semper victor evadere. Dulcius est ten-
tationem vincere, quam peccato succumbere. In hunc
finem parata & in promptu semper habeas remedia
contra omne vitiorum genus, præcipuè adversus dome-
sticum & familiare tibi vitium, quod te magis, quam
alia, inficit & impedit. Vince teipsum in eo, in quo mi-
nimè vis vinci. Securus ad radicem arboris ponenda. Quoti-
die te ipso fias fortior, quemadmodum David proficiens
& semper seipso robustior.

XII. Tentatus bonas actiones ne omittas ob ten-
tationis molestiam, nec faciliè nova in eas consilia, sed in
antiquis persevere, donec remittat tentatio. Homo ten-
tatus nec aliis nec sibi bonus est consiliarius. In tenta-
tione tristitiam, impatientiam, & animi perturbatio-
nem omnemque immoderationem summo studio ea-
ve. Hic maximè mediocritati studendum: medium, non
extrema tenuèrè beati. Nec enim ad dextrum, nec ad
sinistrum latus exorbitandum, medio tutissimus ibis.
Ante omnia vide, ut tibi ipse sis præfens, & divinæ vo-
luntati eò subiectus, ut animo possis dicere: Domine
Je s v, divinâ permissione tuâ omni contentissimus
sum; placet mihi, quicquid in me decernis, quantum-
cumque afflictus aut tentatus sim. Unica voluntas tua,
& vel nutus à te unicus mihi instat mille decretorum est.
Fiat, non quod ego volo, sed quod tu. Hæc voluntas hominis
divinæ sic conjuncta vincit omnes diabolos. Vir (ita)
obediens loquetur victoriam.

§. III.

Nemo igitur cum tentatur, à Deo se desertum ar-
bitretur, aut minus charum acceptumque Deo.

Tobiæ seni dictum scimus ab Angelo: Quia acceptus eras tur à Deo
Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. Tentatio cos virtu-
tis, humilitatis nutrimentum, ipsi & orationis stimulus,
mentis illuminatio, futuri argumentum præmii. Tenta-
tio, ait Augustinus, probatio est, non ad peccatum seductio: nec
ideo probatio ut Deus noverit, sed ut ipse ipsi hominibus osten-
dat, quo humiliores fiant ad petendum adjutorium, & agno-
scendam gratiam. Nescit se homo, nisi in tentatione discat se.
Cum autem didicerit se, non negligat se. Si enim se negligebat
latentem, non se negligat notum sibi. Petrus qui ante tentatio-
nem præsumpsit de se, in tentatione didicit se. Si Deus tentat,
ut doceat, diabolus tentat, ut decipiat. Cur amen nisi ille qui
tentatur, dederit locum, inanis tentatio & irridenda repellitur.
Non faciliè nocet, dum displicio tentatio.

Clearchus Lacedæmoniorum dux egregio dicto mi-
litarem disciplinam continebat, identidem exercitûs sui
auribus inculcando: A militibus Imperatorem potius, quam
hostem metui debere. Quo aperte denunciabat futurum ut
spiritum pœnæ impenderent, quem pugna acceptum
ferre nolissent. Hoc à Duce præcipi nemo miretur, cum
& ipse matres filios ad præliandum exituros inonerent,
ut aut vivi cum armis in conspectum suum venirent, aut
mortui in armis referrentur. Hinc illud fortissimum La-
cæna dictum, cum filio securum traderet: Aut cum hoc,
aut in hoc redi. Aut enim vince, aut gloriofus occumbe.
Idem sibi ipse dixerit tentatus: Aut vincendum, aut
morendum.

Idcirco non inimicus humanæ gentis diabolus est Deus ti-
perrimescendus, sed Imperator Christus. Nam quisquis
subeundam pro Christo detrectaverit pugnam, non ef-
fugiet pœnam. Pugnandum est. De Duce Christo ad
pugnam præeunte Tertullianus: Ipsum Dominum, inquit, Tertull.
post lavacrum statim tentationes circumsteterunt, quadraginta
diebus jejuniis functum.

Itaque parandus est animus ad multiplex luctamen,
ad continuas tentationes. Quod etiam vetus verbum
monuerit: Ne in calceatus in montes. * Via ad virtutem, ad
cælum ardua, confragosa, tribulatio & spiritus obstra. Ardua montem,
enim est via, qua ducit ad vitam. Quapropter quod Eccle-
siastes præcipit, custodi pedem tuum ingrediens domum Dei,
& appropinqua, ut audias. Nec novi quidquam, nec miri
est, hominem omnigenis & perpetuis tentationibus
incurfari.

Aufer coronam, quæ auferit adversarios.
Æterna Sapientia quos amat, hos probat, exercet, ten-
tat, recognoscit, indurat. Res certa ex oraculis divinis.

Eos autem, quibus videtur indulgere, quibus parcere,
molles venturis malis servat. Egratis enim, si quem ju-
dicatis exceptum à tentatione: veniet ad illum diu
quietum sua portio, veniet vel sub ipsum vitæ termi-
num. Quisquis videtur dimissus esse, dilatus est. De sa-
pientia æternâ disserens Siracides: Quoniam, inquit, in
tentatione ambulat cum eo. * & in primis eligit eum. Timo-
rem, & metum, & probationem induco, super illum: & cru-
ciabit illum in tentatione anima sua, donec tenter eum in co-
gnationibus suis, & credat animo illius. Quem Deus inter
Amicos primos sibi vult adsciscere, eum reverà in deliciis non
habet, severe examinat, variè tentat, asperè durèque
tractat, ad quotidianas ferè pugnas exturbat. Hinc opti-
mum quemque aut paupertate, aut animi curâ & do-
lore, aut malâ valetudine, aut aliorum vexatione, aut
aliis incommodis experitur, ut multifariè tentatus, &
Deum rectius & seipsum nosse incipiat. Nimirum flo-
res suavius halant contacti, odores non fragrant, nisi
prunis injecti. Unguenta non redolent nisi commota,
aromata non sentiuntur nisi confusa. Abel esse non po-
terit, quem malicia Caini non exercuerit. Abraham, Decè gra-
terit, quem malicia Caini non exercuerit. Abraham, Decè gra-
quod Siracides affirmat, in tentatione inventus est fide-
lus. Tentationes Abrahami graviore decem numerant
Hebræi. 1. Jussus procul à patriâ & cognatis in terram
ignotam proficisci. 2. Jussus est ob grassantem in Ca-
naniudo

Tertia. nanitide famem, in Ægyptum peregrinari. 3. Uxor ei à Pharaone ablata; ipse subiit periculum vitæ, uxor pudicitia. 4. Ob famulorum iurgia coactus est divelli à Loto, quem ut filium amavit & aluit. 5. Ad liberandum Lotum captivum contra quatuor reges in aciem descendit. 6. Agarem, quam ipse uxorem duxerat; à Sarâ compulsus est domo ejicere. 7. Jam nonaginta novem annorum senex cum omni familiâ virili jussus est circumcidi. 8. A rege Æmelech abstracta ei est uxor. 9. Receptram Agarem jussus est rursus cum Ismaële filio adibus expellere. 10. Jussus est Isaacum filium multò charissimum immolare in victimam. Horribilis proffusus, & omnium gravissima tentatio: in hac ipsâ tamen inventus est fidelis, Lucatus est secum ipse Abraham, & seipsum oppugnavit, & verò etiam seipsum fortissime vicit.

Pugnandum est, Christiani, pugnandum. Tolle pugnam, & sustulisti victoriam; non sit victoria, nec erit corona. Sed qui vincit, non sibi arroget victoriam, sed eam Deo deferat. Hoc & Abraham docet, qui triumpho humilior est factus non superbiôr.

*Ambr. 10. 4.
1. 1. de Abraham, cap. 3.
mibi p. 172.*

Duos Pæanas prisca cantabant: Ante bellum Marti, post bellum Apollini. Nos uni & soli Christo Jesu canimus Pæana; & ante conflictum quidem Christo ten-

tato, Esurienti, Crucifixo; post commissum verò prælium paratamque victoriam Christo Redivo, Alcedenti, Glorioso.

Beatus Prosper de his victoribus differens: *Quamvis, ait, auxilio Dei steterint, tamen quia in se habebant, unde caderent, ipsorum est meritum, quo steterunt.* Deo conjunctus homo in tentatione stat, semperque superat & crescit malis, irâque dæmonis in laudes suas fruitur, ejusque odium in suum vertit promeritum pugnando. Pugnandum est: diabolus inducias non inicit, nisi suo commodo. Dixerat, Ruffino teste, asceta senex alteri. Ego mortuus sum Mundo. Mox illi alter: Etsi tu dicas: Sum mortuus, diabolus tamen non est mortuus, cujus innumerabiles sunt artes malæ.

Quocirca nemo miretur, si quotidie classicum illâque belli voces audiat: *Ad arma, ad arma.* Etsi vel centies, etsi vel millies vincamur, aut vincamus, recurrentium identidem ad arma, & revocatis animis novâque semper alacritate certandum. *Vox belli in terrâ, inquit Hieremias, & contritio magna.* Ergo, *Preparate scutum & clypeum, & procedite ad bellum: stare in galeis, polire lanceas, & induite vos lorice.* Non est gloriola victoria, ubi non sunt laboriosa certamina. *Ad hoc enim, ait Augustinus, sunt Christiani, ut presentia superent, & futura sperent.*

F I N I S.

AVRI